

Staten kontra den sicilianske mafia

Søndergaard, Peter

Published in:
Social kritik : tidsskrift for social analyse og debat

Publication date:
2007

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Søndergaard, P. (2007). Staten kontra den sicilianske mafia. *Social kritik : tidsskrift for social analyse og debat*, (108), 54-76.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@kb.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Staten kontra den sicilianske mafia

- pågribelsen af Bernardo Provenzano

Peter Søndergaard

Tirsdag d.11. april 2006, lidt over klokken 11 om formiddagen, blev Bernardo Provenzano arresteret i et lille hus til en fåreavlerstation, *mannara*, med tilhørende stalde, et lille mejeri og en ladebygning, knap 2 km udenfor Corleone på Sicilien. Det var dagen efter det italienske parlamentsvalg, hvor ministerpræsidentens parti, Forza Italia, og støttepartierne mistede deres flertal.

Kort før arrestationen må han have sat et stykke hvidt papir i sin skrivemaskine og skrevet de første ord i brevet til konen, Saveria Benedetta Palazzolo: "Carissima, amore mio...". Længere kommer han ikke, så står døren på vid gab med politifolk der udfylder hele karmen med de gule insektplakstikbånd. Brillerne gør, at hans pupiller er forstørrede set forfra, desorienteret overrasket ufokuseret. Det er en forholdsvis moderne letvægtsmodel. På komfuret en gryde med cikorie, på bordet en krukke med honning. Han er iført cowboybukser, T-shirt og svære snøresko. I lommen har han nogle små stykker papir med maskinskrevne beskeder beregnet til sine betroede mænd. Eller også er det kopier af allerede afsendte meddelelser. Han er et omvandrende arkiv, en sikkerhed når hukommelsen svigter. Han gør et halvhjertet forsøg på at værgе for sig, trækker sig baglæns, resignerer og lader sig arrestere. Han bekræfter, han er Provenzano og tilføjer at man er i færd med at begå en stor

fejltagelse. Han kan slappe af, rigtig slappe af, siden han i 1948 indledte sin mafiakarriere, heraf de sidste 43 år eftersøgt af politiet. Provenzano er masse-morder, idømt flere livstidsdomme in absentia.

Provenzano køres til politihovedkvarteret, kvæsturen i Palermo, udenfor hvilken der allerede venter et stort opbud af journalister, fotografer og mange mennesker. Andre kommer tilfældigt forbi, turister bliver fascineret stående og iagttager noget, de senere kan fortælle om.

Der klappes og der lyder tilråb: "Bastardo, bastardo" og "Assassino" (morder). Nogen græder af glæde, andre omfavner hinanden. Politi og ansatte som har ventet på kortegen i kvæsturgården, på piazza della Vittoria, bryder ud i glædesråb. Provenzano, lille, krumbøjet, tavs, uden håndjern befinder sig midt i et skjold af politifolk fra Squadra Mobile di Palermo, hvoraf nogen bærer elefant-huer. Han har stadig sine læsebriller på og blikket sigter hen over kanten for at holde retningen og ikke miste balancen i mylderet. Han har fået en kraftig blå vinterjakke på og om halsen et voldsomt stort, hvidt halstørklæde, nærmest et skærf. Han har insisteret på at iføre sig det, fra de forlod fårestationen i Corleone, og han bærer det også under den efterfølgende fotografering i kvæsturen, forfra og i profil. De maskerede politifolk baner vej og ser ret uhyggelige ud. Deres chef, Giuseppe Gualtieri, er mere end velfornøjet: "Dette er noget, vi ikke vil glemme. Det har drengene arbejdet hårdt for. Vi er tilfredse". Videooptagelser af pågribelsen og ankomsten til kvæsturen ligger allerede på nettet.

Fra et vindue i kvæsturen følger den for få måneder siden udnævnte Procuratore Nazionale Antimafia, den nationale antimafiaanklager, Pietro Grasso, begivenheden. Han har orlov som statsadvokat i Palermo. Han er en vigtig og uomgængelig person i den folkelige antimafiabevægelse og i retssystemets lange kamp mod mafiaen og derfor virker det også besynderligt at massemedierne ikke kan finde ud af, om han hedder Piero eller Pietro, det står fifty-fifty. Optøget applauderer i retning op mod ham og han smiler.

Provenzano været eftersøgt siden 1963. Hvordan er det muligt at holde sig skjult for myndighederne i så lang en periode på et sted hvor de fleste kender hinanden og hinandens gøremål? Det spørgsmål kan man godt tillade sig at stille, og faktisk bliver det stillet på piazza della Vittoria denne 11. april-formiddag af to tilfældigt passerende engelske turister, Ken Back og Simon Stork. De kommer for-

bi, fordi de skal besøge Cappella Palatina, en af Palermos seværdigheder. De fanges ind af folke-mylderet og undrer sig over, hvad der foregår. "Hvad, Provenzano?" "Aldrig hørt om ham". "Holdt sig skjult i 43 år?" "Hvordan kan nogen holde sig skjult i så lang tid? Hvorfor er han ikke fanget før?". Svaret bæres væk med en siciliansk forårsbrise og høres ikke.

Han har været midt iblandt os hele tiden. Os sicilianere. Måske ikke hele tiden i Corleone med sine 11.000 indbyggere, men så i andre mindre og lidt større byer. Været sænket ned i et hul midt imellem os. Som om vi ikke vidste det hele tiden, selvfølgelig gjorde vi det. På det sidste har han været meget lidt mobil. Helbredet er dårligt, han er gammel, men først og fremmest spejder man efter ham overalt. Radius skrumper og fra de mest uventede steder kigger elektronik efter ham. Så han gemmer sig midt i mylderet mellem 120 får og lam og en stærk landlig duft af blomstrende buske, træer og græssende kreaturer, vidunderlig duft af fårelort og fåremælk. Han står op med solen mellem 6 og 7 og lægger sig med mørket, ofte. Som da han var barn på Corleoneegnen og hans far, Angelo, tog ham med ud til marken om morgenen. Han er en alleårstiders mafioso, alle efterkrigstidens mafiaperioder har han og hans Corleonefamilie været en betydelig del af. Han er, når den nyere tids mafiamanagement skrælles af, rundet af bondelandets mafiatradsition. Mental bondecapo fra Corleone ligegyldigt hvor han har opholdt sig eller hvad han har haft gang i, en *viddano*, en bonderøv. Og nu på retræte som rigtig bondecapo, tomatbonde, frisk grønt og cikoriabonde, pecorino og frisk ricotta, sundt for den diabetiker og prostatapatient, han er blevet. Der er ikke spor a vin, øl eller anden alkohol og cigaretter, kun cikoria, grønt, pasta, artiskokker, løg. Kedeligt og ensomt som bare den, men ro og arbejdsro til at forfatte "pizzini", små maskinskrevne sedler til sit kontaktnet, og til at læse i biblen. Af de fem bibler han opbevarer i huset er kun den ene i brug, broderet med hans tilskrevne kommentarer og spørgsmål, de fire andre har funktion som skytshelgener og har ikke brugsspor.

Ensomheden bliver som regel kun afbrudt af Giovanni Marino, fåreavleren, som ejer, *la mannara*, fårestationen. Han bor i et hus i Corleone og kommer hver morgen. Han er ud over at være fåreavler også budbringer af første grad for Provenzano, desuden leverer han fåreost med peberkorn og ricotta fra det lille mejeri, og undertiden vasketøj. For få dage siden opsatte han en ny tv-antenne på taget. Det kan man undre sig over, når huset officielt ikke er beboet.

Provenzano ejer ingen ting, stort set ingen ting det værd at tale om; han påstår han er besiddelsesløs, ikke-formuende og han kan ikke betale for sit kommende fængselsophold. I de sidste 10 år har den italienske stat beslaglagt værdier fra cirka 400 mafiosi svarende til 6 milliarder euro (45 mia dkr). Men Provenzano ejer som juridisk person ikke en lire. Mafiaformuerne ejes af hans stråmænd, af medlemmer af Cosa Nostra. De beslaglagte værdier består mest af konfiskerede ejendomme, jord og bygninger. Det eneste man har kunnet lokalisere og konfiskere af Provenzano-ejendom har været 11 hektar jord ved Castellammare del Golfo og en lille lejlighed i Palermo. Det gjorde man i 2000, men hvor er resten af alle de penge Provenzano har tjent i sin lange karriere, ikke mindst ved en række lukrative offentlige anlægsarbejder og leverancer af sygehusudstyr? At det drejer sig om meget betydelige beløb, ved man fra afhoppede mafiosi. For slet ikke at nævne den skat eller organisationsafgift svarende til 0,8%, som Cosa Nostra har pålagt medlemmernes aktiviteter og som inkasseres af Provenzano. Hvor er alle disse penge? Nogen vaskes rene i de mange luksusbutikker i Palermo, hvor man aldrig ser et øje. Og derefter?

Midt i henrykkelsen over at politiet har pågrebet Provenzano nager ormen. Bekymring over hvad konsekvenserne af pågribelsen kan blive. Med Provenzano i en bestemmende rolle, som ultimativ topcapo efter det gamle Cosa Nostra kollapsede for 10 år siden, ved man hvad man har – en tilsyneladende diskret, moderat voldelig mafia - men nu hvor han er pågrebet, ved man ikke hvad man får. Måske kommer man fra asken i ilden, en forudsigelse som kan ligge i Provenzanos eneste sætning, da man arresterer ham på fårestationen. Syv ord: "Voi non sapete che errore state facendo" –

"I ved ikke hvilken fejl I er ved at begå". Ikke meget forskelligt fra hvad andre mafiosi siger ved samme triste lejlighed, men i Provenzanos tilfælde kan betydningen blive dramatisk. Det er bedre at sameksisterer med en civiliseret mafia, end at fremprovokere mafiavolden i det offentlige rum, blodet og de spredte legemsdele i gaderne.

Situationen er altså flydende, uvis. Det kan være overdrevet, når aviser rapporterer om mental uro i Palermo, om folk som lægger bånd på sig, når de vælger samtaleemner. Fodbold og politik går an, men mafia omtales kun offentligt med sænket stemme, hvad man nok også gjorde under mafiafejden i 80'ere, men nu er der jo tale om nyheder og formodentlig ændrede vilkår i forhold til de seneste år. Kun de færreste tror at mafiaen er forsvundet med Provenzano, skrumpet og snart pist væk. Det er usikkerheden som kan påvirke, efter 10 år med relativt lidt mafiavold, risikerer palermitanerne at situationen igen forværres. Det er en risiko.

Eller hvad med denne her? Man kan få for meget af palermitanerne og klynkeriet over deres vanskelige liv. Hvis man nu mener at det er deres egen skyld, fordi de til hver en tid vælger det forkerte, det mafiøse, og sætter deres private kortsigtede interesser over alt andet, hvis de anerkender en fordel og har muligheden. Flertallet gør. Det store mindretal af klartskuede sicilianere har ikke en chance og taber alle politiske styrkeprøver, hver og en. Flertallet af sicilianerne er sociale barbarer og vælger selv deres korrupte og mafiøse politikere, gang på gang. I via Isidora Carini, hvor præfekt Carlo Alberto Dalla Chiesa sammen med sin hustru og eskorteagt blev myrdet den 3. september 1982, havde en anonym palermitaner lagt et stykke papir med følgende budskab: "Her døde de ærlige palermitaneres håb".

Det er påfaldende og meget udpræget at mafiosi altid er i ledtog med eller nært forbundet med Vorherre, jomfru Maria og Jesus og påkalder dem i et væk. Således også Provenzano, hvis hele 5 bibler er steget til 7 ifølge efterforskernes seneste tal. Selv om kun den ene er i brug, vidner antallet af dubletter om inderlighed i relationen. Hvilke svar søger han? Den almægtiges svar og råd på forholdene i Cosa Nostra? Søger han trøst eller tilgivelse? Konfirmandens og mellemskoleelevens svar på omverdenens åndelige prøvelser og udfordringer? Balancerer det til forstillelse og hvorfor dvæler den katolske presse ved mafiosoens religiøse privatanliggende? De angrende mafiosi påstår ofte at de har fået religiøse kvababelser over deres hidtidige liv og derfor nu indser deres synder. De kommer tæt på en ny samvittighed og angreder. Går fysisk eller mentalt i kloster. Til andre tider virker mafiosoens nærhed til det religiøse mere kalkuleret, en attitude der indtages for at få et gunstigt udgangspunkt, som når lokale bosser over hele Sicilien optræder som protektorer og lignende ved de årlige festligheder for den lokale skytshelgen. Processionernes padrini. Det anfægter dem tilsyneladende ikke, at den højeste katolske gejstlighed med paven i spidsen klart har udtrykt, at mafia er uforenelig med enhver form for kristen tro, med evangeliet og autentisk religiøsitet: "Den er imod Gud, fordi den er imod mennesket", siger kirken om mafiaen.

Det preller af på mafiaen og den gudsopfattelse som er indeholdt i dens riter, f.eks. i optagelsesritualet til Cosa Nostra, med blod, ild og brændende helgenbilleder, med edsaflæggelse, og inspireret af det gamle testaments hævnende, straffende, konservative gud. Hvis biblen af religiøst normale mennesker kan benyttes som et middel til kontakt med en åndelig verden, eller kan læses som et budskab fra en anden verden, er biblen for Cosa Nostras medlemmer en lovbog, der foreskriver regler og straf for regelbrud. Det er bare en gåde, hvordan man som medlem af Cosa Nostra kan læse den over 2. Mosebogs 10 bud og det 5. om forbud mod at slå ihjel. Hvordan gør de det, uden at virke triste?

Drengen Bernardo Provenzano nøjes ikke med at tage med faderen i marken, han flokkes også med andre unge på en af Corleones piazzaer. Han er født i 1933 og vigtige begivenheder der former hans liv finder sted i 1948, 1958 og 1963. I 1948 er han 15 år og to af hans ældre kammerater fra piazzaen er Luciano Liggio og Salvatore Riina, henholdsvis 18 og 23 år. De er kernen i det som senere i Cosa Nostra med frygt og respekt omtales som corleoneserne. Luciano er deres leder og de er alle-

rede involveret som håndlangere, *picciotti*, for den lokale mafiaboss, lægen Michele Navarra. Den lokale fagforeningsleder i Corleone, Placido Rizzotto, har fornærmet ham, og Liggio får til opgave at rydde ham af vejen. Rizzotto forsvinder den 10. marts og hans lig bliver fundet to år senere i en slugt. Herefter går der nogle år, hvor gnidninger mellem de unge mafiospirer og Navarras folk udvikler sig til åben konflikt. Den 2. august 1958 slår Liggio, Riina og Provenzano til og myrder Navarra i et baghold. De efterfølgende år er der fortsatte opgør mellem resterne af Navarras gamle garde og de unge. Under et af sammenstødene såres Provenzano og får ry for at være en koldblodig morder. Opgørene kulminerer den 10. september 1963 hvor Provenzano likviderer tre Navarra-mafiosi med skud i hovedet. Da carabinieri udsteder anholdelsesordre mod ham den 18. september 1963, går han under jorden og forbliver der de næste 42 år, 6 måneder og 23 dage.

Mange steder på Sicilien findes små centre for kampen mod mafiaen, centre som støttes økonomisk af myndighederne og især understøtter antimafia-undervisning i folkeskolen. I Corleone findes et af de mere kendte og prestigefulde antimafiacentre, "Centro internazionale di documentazione sulle mafie e del movimento antimafia". Corleone blev valgt for at manifestere at Corleone ikke kun er mafia. Corleone er også antimafia. På centret har der været afholdt konferencer og videnskabelige møder med fint besøg af fremtrædende kriminologer, sociologer, økonomer, jurister. Også for ganske nylig. Alle der har overværet denne type konferencer og møder ved, at det er en nødvendig del af det italienske establishment, af ansigtet udadtil, men reelt er det et endeløst spild af tid og penge. I en anden verden og et stenkast derfra sidder Provenzano i sit fårehus og konfererer med sin gud.

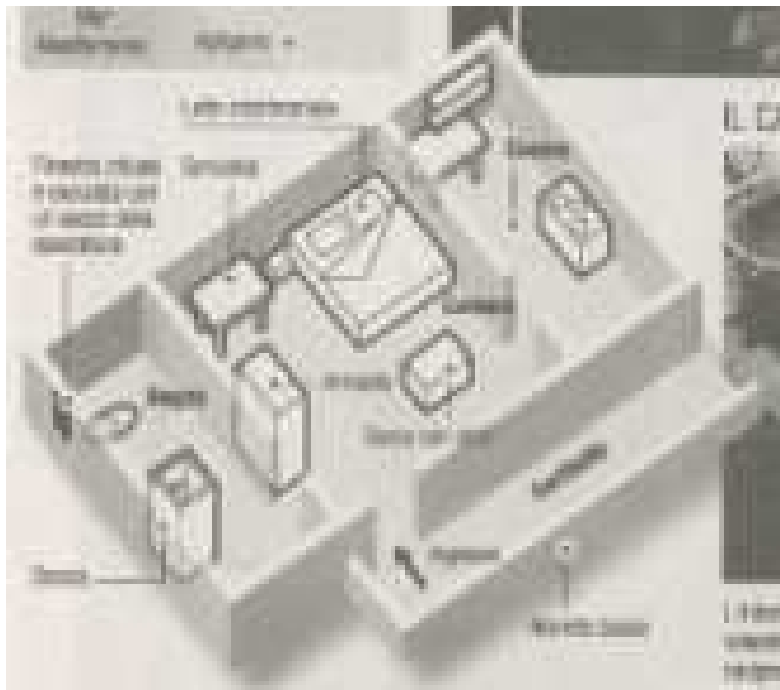

Det er en toptopnyhed i de italienske aviser, naturligvis, og i de større udenlandske at Bernardo Provenzano, la primula rossa numero uno, il boss dei boss, pågribes. Tilnavnene er mange, som f.eks. "Il fantasma di Corleone", af Marco Amenta, en dokumentarfilm om Provenzano, aktuel i de italienske biografer netop nu. Don Binu eller zio Binnu, "u tratturi", "Binnu u tratturi", "traktorbenney", eller som han mere respektfuldt kaldes "il ragioniere", "bogholderen" har i årevis været anset for at tilhøre toppen i Cosa Nostra. Siden 1993 er han den sidste af de overlevende Corleone-capi som stadig er på fri fod. Det er slut nu og der er ikke flere frie fugle af den gamle garde. Bossernes bos, il capo di Cosa Nostra, og hvad aviser og tv nu bruger af fortærskede klicheer, sidder bag tremmer.

Et fællestræk ved de længe eftersøgte capi er at de prøver mange ting og til sidst når nettet strammes vælger at holde sig skjult i nærheden af deres hjemegn og deres familie, deres hustru, slægtninge og deres mafiafamilie. Der er bestemt undtagelser, hvoraf det mest kendte måske er Tommaso Buscetta som genstartede nye familier to gange uden for Sicilien, på evig flugt indtil begyndelsen af 80'erne, men det almindeligste er, at sicilianske capi er hjemmeføddinge med en lokal horisont og stedvant basis. Nitto Santapaolo, pågrebet i et fåreholderhus 18. maj 1993, i Mazzarone mellem Catania og Ragusa, Giuseppe Pulvirenti, pågrebet 2. juni 1993 i et bondehus ved Belpasso, Catania, Benedetto Spera, pågrebet 30. januar 2001 i et fåreholderhus i Mezzojuso ved Palermo, Nino Giuffrè pågrebet 16. juni 2002 i et fåreholderhus ved Vicari og Bernardo Provenzano, pågrebet 11. april 2006 i et fåreholderhus ved Corleone. De er ude af stand til at holde sig i live og aktive i læn-

gere tid langt fra cikorien og deres sociale miljø, et tæt miljø med særlige familiebånd. Kun undtagelsesvis lader det sig omplante til lokaliteter uden for Sicilien.

Den lille fåreholderhus som Provenzano beboer, står som det er opført med rå, ubehandlede vægge. Det har 3 gulvklinkebelagte rum. Opholds- og soverum med seng, bord, skab, stol, en elektrisk ovn, to fjernsyn, hvoraf det ene ikke virker og et andet spritnyt,

og en stor vadsæk med tøj. To trin ned til højre, døren til det lille køkken med fryser. Et wc med brusekabine. I avisomtalerne betegnes beboelsen som spartansk, nærmest elendig, uden særlige bekvemmeligheder. Kompleksets bygninger fremstår misligholdt, der er rodet og bygningerne mangler vedligeholdelse, det hele i kontrast til det smukke forårslandskab, de blomstrende frugttræer og buske.

Også rosmarinen blomstrer, blå. Komplekset er ikke omgivet af murværk eller hegn og ligger åbent ud til de omkringliggende marker, dyrket med grøntsager. 100m derfra ligger små villaer beregnet til sommerbenyttelse. I tilknytning til beboelsen ligger staldbygninger, hvor fårene overnatter og hvor der også er et lille funktionsdueligt mejeri, en lade med redskaber og hø og en fårefold. Den 11. april er fårene for længst sat på græs da politiet ankommer. Besætningen repræsenteres kun af nogle høns og fire sorte katte.

Det lille gårdmejeri benyttes af ejeren, hyrden Giovanni Marino til fremstilling af fåreost og ricotta. Han benytter kun området i dagtimerne og bor i et andet hus i Corleone, kører frem og tilbage med ricotta og ost i en gammel Panda. Marino arresteres samme dag som Provenzano. I beboelsen finder man to skrivemaskiner af mærkerne Olivetti Lettera 32, et gammelt hakkebræt, og en elektrisk Brother Ax-410 og små og store stykker hvidt papir, lapper, til at skrive kortere eller længere beskeder på. Det er den elektriske der bruges, Olivetti'en er reserve eller et minde.

Til stereotyperne om provinsmafiaen hører, at mafiosi er begavede, fåmælte, bondesnu og analfabeter. Derfor er det almindeligt, at pressen automatisk udnævner ældre, traditionelle mafiosi til analfabeter og det sker også i dette tilfælde. Vi kan derfor konstatere at vi står derfor overfor en ny variant, for ikke at sige at vi står overfor et dilemma, den maskinskrivende analfabet. Det med at forbinde mafia og analfabetisme er en meget sejlivet myte i mafialitteraturen, som fremholder det bondske, det rå, uciviliserede for at lægge en distance til denne underverden, men det er ofte rent sludder. Eksistensen af de af Provenzano forfattede papirlapper er allerede kendt og omtalt i tidligere afhøringer af afhoppede mafiosi med forbindelse til Provenzano. I beboelsen findes der som omtalt et tv men ingen telefon, hverken fastnet- eller mobiltelefon. Vinduet i det værelse Provenzano opholder sig i om aftenen er dækket af sort plastik for at undgå at man udefra skal kunne se lys trænge ud, hvis han en aften skulle foretrække ikke at lægge sig med mørket. Beboelsen har altså set ud som var den ubeboet og produktionsbygningerne har kun været besøgt i dagtimerne. Anklagerne Michele Prestipino og Marzia Sabella som har koordineret operationen fra Palermo siger at Provenzanos skjul er præcis som de hele tiden har forestillet sig det.

Læserbrev fra Stefano Anchisi fra Brescia (Corriere della Sera 15. april 2006): *"Jeg vil gerne udtrykke min dybtfølte tak til ordensstyrkerne, til retsbedsmændene, til tjenesterne og til alt personale hvis dybe selvfornægtelse, hengivenhed til arbejdet, professionalisme og offervilje har ført til*

tre store resultater og som har fået mig til at føle mig endnu mere italiensk: forpurring af de terroristiske attentater i Milano og Bologna som er foregået næsten ubemærket på trods af hvad der kunne være sket (se blot Spanien og England) og det meget store resultat som blev nået med pågribelsen af bossernes bos Bernardo Provenzano. Dette er bekræftelsen på at vi italienere er i stand til at opnå store resultater. Det er klart at jeg håber at disse resultater vil tjene som eksempel for vores politiske klasse, for at forene kræfterne og give vores fædreland den rolle som tilkommer det.”

Med pågribelsen af Bernardo Provenzano er man nået til den sidste af de meget kendte og omtalte capi der trækker spor tilbage til det politiske og sociale kaos efter krigen. I Corleone svang trekløvet Liggio, Riina og Provenzano sig op i en dominerende position og gik efter magten i Palermo i 70'erne og 80'erne, efterladende sig Navarras rygende og gennemhullede personbil på en siciliansk landevej. Når den altid slagfærdige og arrogante kyniker Luciano Liggio sagde om Provenzano ”at han skyder som en gud, men har en hjerne som en høne” er det mere morsomt end egentlig sandt. Nogle aviser tillægger Provenzano fadderskabet for den strategiske plan bag den interne mafiakrig i 80'erne, hvorunder capi for mange mafiafamilier blev udskiftet, mens andre giver Salvatore Riina æren. Liggio, som måtte afstå sin plads i Cosa Nostras ledende triumvirat – Badalamenti, Bontate og Liggio – til Riina, var på flugt og blev derefter arresteret. Tilbage af aktive capi fra Corleone var derfor kun Riina og Provenzano og alt tyder på at de havde en sjælden set enighed om de strategier der skulle følges og som de mente skiftende situationer indbød til. Salvatore Totò Riina, som overtog capohvervet af Corleonemafiaen efter pågribelse af Luciano Liggio i 1974, blev selv arresteret 15. januar 1993 efter at have været eftersøgt mange år.

På politiets aflytninger af mafiamiljøerne i 1981 taler man om *u ragioniere*, bogholderen. Hvem er det? Der er ingen der i begyndelsen tænker på at ham som Liggio sagde ”har en hønes hjerne” kan være den samme som bogholderen. Der går et stykke tid før man knytter forbindelsen; det er Provenzano der varetager de økonomiske mafiainteresser, mens Riina tager sig at det praktiske ved udrensningerne i Cosa Nostras organisation og står for udførelsen af voldsstrategien. Det er åbenlyst at Provenzano efter Riinas pågribelse i 1993 forfølger en mindre åbenlys voldsstrategi. Riinas testamente, terroraktioner på det italienske fastland i 1992, var hævn for, at den herskende politiske klasse i Italien ikke kunne beskytte Cosa Nostra mod retssystemets strenge straffe. Det førte den 27. maj til et bilbombeattentat hvor 5 blev myrdet. Den 27. juli kom turen til Milano, ligeledes med 5 myrdede og den 28. juli slog man til i Rom.

Udsagn fra den samarbejdsvillige mafioso, Antonino Giuffrè, tyder på at Provenzanos ny strategi skulle bestå i mådeholden voldsudøvelse og infiltration af de offentlige myndigheder, frem for frontale opgør. En mere forretningsduelig strategi, måske, så længe man ikke går i bedene af konkurrenter på de lyssky markeder. Er man alene om måltidet er det ikke nogen kunst at undgå volden. Provenzano formulerede i sine pizzini til modtagerne hvordan denne strategi skulle efterleves. ”Pizzini” er kortere eller brevlignende skrevne meddelelser, som håndbæres til bestemmelsesstedet. Ofte er navne og steder udskiftet med talkoder. På fårestationen og på hans person finder politiet mange genparter af ”pizzini” han selv har skrevet og originale meddelelser han har modtaget. Provenzanos advokat Franco Marasà siger for at antyde omfanget af sin klients beslaglagte ”pizzini”, at ”til min klients papirer slår en TIR (lastbil) ikke til”.

Provenzano skred fra en militær, terroristisk strategi til en kalkuleret forretningsstrategi og slog ind på en ny skriftlighed i Cosa Nostra ved hjælp af en forældet skrivemaskine. Den der lever stille lever godt, er den linie Provenzano fulgte siden han i 1993 blev ankermand i Cosa Nostra. Efterforskerne kaldte hans strategi for ”Cosa Nostras totale neddykning”.

Der er mange ny træk ved den strategi og det enevoldsregime Provenzano har repræsenteret den sidste halve snes år. Forretningsstrategien, minimalisering af voldsudøvelsen, forhandlingsmetoder-

ne og skriftligheden er blot nogle få af de mere iøjnefaldende træk. Men også et mere mærkværdigt fænomen som alderdomsselv mord internt blandt miljøets medlemmer med berøring til Provenzano, er noget nyt. Den 56 årige Andrea Anello, udpeget af den angrende mafioso Nino Giuffrè for sine mafiaforretninger, hængte sig i sin fængselscelle 19. februar 2006. Godt et år tidligere, den 28. januar 2005, hængte den 64 årige Francesco "Ciccio" Pastoia fra Belmonte Mezzagno sig. Han havde mange kontaktflader i miljøet og tætte kontakter til Provenzano og blev brugt som budbringer. Han var derfor meget indsigtfuld, men uheldigvis også meget talende, hvilket politiet konstaterede da man aflyttede samtaler og afdækkede intriger og mord beordret af Cosa Nostra. I midten af 2004 blev han løsladt efter en fængselsstraf og genoptog straks kontakten til miljøet. Politiet havde udstyret hans bopæl med aflytningsudstyr og selv om det lykkedes ham at få nogle af sensorerne uskadeliggjort, fortsatte andre med at opsnappe og sende fra de lokaliteter han bevægede sig i. Således opsnappedes en samtale i september 2004 mellem Pastoia og en anden mafioso hvor Pastoia forklarer sammenkædningen af bogstaver og numre som de er brugt i Provenzanos "pizzini" "Nummer 28 er en ung fyr fra Agrigento". Pastoia afslører også i den aflyttede samtale at han har direkte kontakt til *lo zio* – Provenzano – "Jeg har mulighed for at kontakte ham (...) Før jeg gør noget, taler jeg med onkel. Jeg vil ikke begå fejl". Han afslører, at Provenzano taler med de andre capi der holder sig skjult og andre følsomme Cosa Nostra sager. Denne og andre samtaler opsnappes af politiet som går i en storstilet aktion i januar 2005 og anholder mere end 40 sicilianere tæt på Provenzano. Også Francesco Pastoia pågribes og hænger sig 3 dage efter i sin fængselscelle. Senere på året d. 13. december 2005 hænger den 68 årige Michelangelo Pravatà fra Vicari-familien sig i en fængselscelle i Spoleto. Det sker dagen før han ville få forkyndt mange års fængselsstraf. Også han er en 100% Provenzano allieret. Provenzanos hele postnetværk ligger i ruiner og han rekonstruerer det ved hjælp af gamle kontakter og støtter.

Læserbrev fra Mario Scarbocci fra San Donato Milanese (CdS 15.4.2006): *"Det falder mig meget svært at overbevise mig selv om at mafiaens capo var en gammel mand, der levede som huleboer og uddelte ordrer på papirlapper skrevet på maskine. Hvordan kunne det på den anden side ske at en styrke af carabinieri, politi og skattepoliti (Italien er det land i verden der har flest korps, alle aflønnet af skatteyderne og forbrugerne) udstyret med de mest sofistikerede efterforskningsmidler, har ladet sig snyde i mere end 40 år af en lille betydningsløs mand?"*

Mens aviserne afventer yderligere detaljer om pågribelsen af den eftersøgte Provenzano, benytter redaktionerne lejligheden til at indhente udtalelser fra det politiske Italien om begivenheden. Alle adspurgte glæder sig uden undtagelse men glæder sig på forskellig måde afhængig af hvilken politisk konstellation man tilhører. De regeringsbærende støtter, dem der er på vej ud med Berlusconi-alliancens valgnederlag, lykønsker på kryds og tværs og understreger politikorpsenes sejr – Squadra Mobile di Palermo, Sco, Carabinieri og Guardia di finanza - og roser den afgående indenrigsminister Giuseppe Pisanu's ihærdighed der har betydet et voldsomt slag mod mafiaen, mens oppositionen understreger nødvendigheden af at fortsætte i samme spor og løse andre problemer som står i vejen for Siciliens udvikling. Deputerkammerets formand, Pier Ferdinando Casini, ringer til indenrigsministeren for at gratulere ham med denne afgørende sejr over mafiaen. Indenrigsministeren selv citeres for: "Cosa Nostra mister sin indiskutable capo og staten opnår en sejr af afgørende betydning. Det er en pågribelse som kroner en sæson med store succeser mod den organiserede kriminalitet og terrorismen nationalt og internationalt". Også republikkens præsident, den snart afgående Carlo Azeglio Ciampi, udtrykker sin påskønnelse af antimafiaembedets arbejde. Den sicilianske regionalpræsident Salvatore Cuffaro siger: "I dag er en smuk dag for Sicilien. Endelig befrier denne jord sig for et åg som har undertrykt den i 40 år. I dag takket være ordensmagtens korps engagement, beslutsomhed og store arbejde er der rettet et hårdt slag mod mafiaen. Alle os sicilianere skal engagere os og forhindre at der nogensinde kommer en anden Provenzano". Retorikken ligger på et plan, så det er lige før man glemmer at Cuffaro er genstand for en undersøgelse om påståede mafia-

forbindelser. Også Palermos kardinal Salvatore Pappalardo er opmuntret men dog mere forbeholden ”det er opmuntrende og indgiver håb”. Han tilføjer at han hele tiden har ment at Provenzano holdt sig skjult nær sin hjemegn. Formanden for parlamentets antimafia-kommission Roberto Centaro udtaler: ”Det er en vigtig arrestation som man har arbejdet på i årevis og som viser at staten er i stand til at vinde. Kampen mod mafiaen er ikke slut, den fortsætter og om muligt med større kraft da den organiserede kriminalitet endnu ikke er slået”. Den gamle livstidssenator Giulio Andreotti kommenterer nyheden til La7: ”Har de snuppet Provenzano? Bedre sent end aldrig. Tidligere var Provenzano en af organisationens capi, men nu ved jeg ikke rigtigt, måske er der nye generationer. På Sicilien har mafiaen haft magt i århundreder. Det er nødvendigt at vende bladet, men helt at befri sig for den er muligvis umuligt”. I ventetiden gennemgår medierne samtidig forhistorien og de senere års arrestationer af de mere fremtrædende mafiosi.

En af Provenzanos højt betroede mænd var Antonino Giuffrè, kaldet ”Manuzza - Hånden”, på grund af en vansiret hånd efter en jagtulykke. Han blev arresteret 16. juni 2002 ved Vicari og også han havde søgt skjul i et fåreholderhus efter flere år på flugt. På hans skjulested fandt politiet genparter, kopier af mange af Provenzanos papirlapper, pizzini, med besked om beslutninger og de ting som skulle ordnes. Provenzano havde givet ham kopierne i varetægt, øjensynligt ud fra den overvejelse at en slags organisationsarkiv er en større garanti for at ”legitime” beslutninger kan dokumenteres. Giuffrè har fortalt efterforskerne, at Provenzano fraveg den gamle volds- og konfrontationsstrategi, fordi der tegnede sig et nyt politisk partilandskab efter de gamle partiers sammenbrud. Cosa Nostra skulle se tiden an.

Trods sin teknologiske primitivitet har pizzini-metoden mange fordele og har været i stand til at modstå efterforskningens langt mere avancerede muligheder for at opfange vidnesbyrd og bevægelser i det illegale miljø. Svagheden ved Provenzanos robuste kommunikationsværktøj i form af kodede meddelelser er det menneskelige element og at koder helt eller delvist kan dechifreres hvis de opsnappes af uvedkommende. Selv højt betroede personer som Giuffrè kan bukke under, blive mør og svigte organisationens og lederens tillid. Han har samarbejdet med politiet og har givet selektive oplysninger om sit samarbejde med Provenzano, som han kalder *firrignu*, stærk og udholdende og som trods sin alder ikke viger tilbage for at sove i sovepose i flere nætter på ubekvemme steder, hvis det er nødvendigt.

Giuffrè har fortalt politiet at Provenzano ikke benytter sig af telefon og at han er helt manisk overfor myndighedernes elektroniske overvågning. Han er altid påpasselig med ikke at efterlade sig spor som kan afsløre hvor han skjuler sig. Han styrer sine milliardforretninger ved hjælp af en omfattende produktion af papirlapper, pizzini. Men papirlapperne med Provenzanos maskin- eller håndskrevne beskeder er ikke en helt virusfri måde at kommunikere på, i hvert fald ikke når kommunikationen også skal retur til afsender eller når der laves gennemslag på karbon til organisationsarkivet. Giuffrè blev fundet med et fyldigt pizzini-arkiv på sit skjulested.

En af de egenskaber der kvalificerer moderne teknologi er dens hurtighed til at behandle og kommunikere store mængder data. Mere moderne teknologi er mere moderne fordi den er hurtigere og har større kapacitet end den teknologi den afløser. Provenzanos pizzini-teknologi er langsom, rigtig langsom men efter omstændighederne effektiv og selv om dele kan opsnappes er den vanskelig at opsnappe i sin helhed og i et snuptag. Det er en langsom manøvre, som at samle et puslespil med et motiv af ren, azurblå himmel. Provenzanos gammeldags kommunikationsform kræver store efterforskningsressourcer og efterforskningen skrider langsomt frem. Provenzanos teknologispring til elektrisk skrivemaskine forøger hans kommunikationsformåen betydeligt uden at det giver efterforskningsteknologien et tilsvarende løft. Han kan forøge sin produktivitet uden at give køb på sikkerheden. Han kan formulere flere forretningsmeddelelser end før, hvor han ville overbringe sine overvejelser mundtligt:

”Kære, jeg har med glæde modtaget dine meddelelser, det gør mig meget tilpas at vide at I alle er ved godt helbred. Det samme kan jeg, takket være Gud, sige om mig selv for øjeblikket. Hvad angår det navn du har fortalt mig om, er jeg i færd med at løse sagen og at få ham til at tale med vores fælles ven. Nu vil jeg hilse og af hjertet takke dig i håbet om at den gode Gud leder os at gøre tingene til gavn for alle”.

Det fremgår af aviserne at politiet også har opsnappet beskeder fra hustruen på stafetruten frem og tilbage mellem hendes privatbolig i Corleone og mandens bolig på fårestationen. I fugleflugt er der 2 km, men stafetten kan mageligt have bevæget sig mange km før den ender hos adressaten. Yderligere taler man om to pakker med rent vasketøj som man har fulgt fra hustruens bopæl og som via snørklede veje har fundet vej til fårestationen. Ved hvert stop pakkerne har haft undervejs inden den endelige aflevering noteres via politiets overvågningsudstyr at her bor en medskyldig. Indtil videre meldes 3 personer på vasketøjsruten til Provenzano arresterede. Det understreges flere gange at Provenzano ikke er blevet stukket, men at det er klassisk politiarbejde der har ført til hans anholdelse. Dette bekræftes af politimester ved kvæsturen i Palermo, Giuseppe Caruso: ”Provenzano er ikke blevet forrådt af nogen. Vi har hverken brugt angrende eller meddelere”.

Dette gentages af Piero Grasso, den nationale antimafiaanklager: ”Det har været en operation baseret på et højt teknisk undersøgelsesniveau uden eksterne bidrag af nogen art”. Og lidt kryptisk: ”Den der vil forstå, forstår det. Jeg har ikke andet at tilføje”. Hermed håber han at operationen kan fremstå som et resultat af klassisk, godt politiarbejde og at man undgår mytedannelser og gætterier om hvem i miljøet der har sladret til politiet, om underhåndsaftaler. En meddelelse rettet til offentligheden, pressen, men efter alt at dømme også til de forskellige politikorps, anklagemyndigheder, politikere. Der er ingen grund til fnidder og mytedannelser, men det undgår han nu næppe, al den stund det jo ikke er rigtigt.

Det er en giftig sag og har været det siden Falcone og hans såkaldte antimafiapool bestående af en håndfuld håndplukkede og frygtesløse forundersøgellesdommere. Miljøet omkring mafiaefterforskning har været giftigt, præget af mistillid, rivalisering og politisk indblanding og en af de rigtig gode forklaringer på at bekæmpelsen af mafiaen ikke er mere effektiv end den er. Med lokaliseringen af Provenzanos tilholdssted, beslaglæggelse af diverse effekter på stedet herunder de omtalte pizzini, har Grasso, hans efterforskere og hans souschef Giuseppe Pignatone et materiale at gå videre med. Pignatone er en omstridt person og anledning til uenighed i efterforskningsmiljøet, hvilket indikerer at han er dygtig, farlig for særlige politiske interesser tæt på mafiaen eller for kollegers personlige ambitioner. Han og en anden centralt placeret efterforsker Guido Lo Forte spillede en stor rolle under de store mafiaretssager, men Pignatone blev i 1993 af anklagemyndighedens nyudnævnte chef, Gian Carlo Caselli, skubbet i baggrunden mens Lo Forte begyndte forberedelserne til retssagerne mod Andreotti for dennes påståede forbindelser til mafiamiljøet. Da Grasso efterfulgte Caselli kom Pignatone tilbage som koordinator for bestræbelserne på at pågribe Provenzano. Nid og nag er måske på retur. Klimaet blandt efterforskerne forbedres ved at alle orienteres ligeligt, de er teamorganiserede og ingen synes at skulle kåres til ledelsesfavorit eller være protege.

5. april 1992 får carabinieri-stationen i Corleone besøg. Det er Benedetta Saveria Palazzolo som melder sin ankomst og sin fremtidige bopæl i byen, for sine to børn og sig selv. Besøget er allerede forinden adviseret gennem en advokat, som giver udtryk for at Provenzano er afgang ved døden. Hun meddeler ikke andet, hverken om børnenes fader eller hvor hun har opholdt sig siden 1973. Tilsyneladende spørger carabinieri-kaptajnen hende heller ikke.

De 3 arresterede fra vasketøjsstafetten i Corleone er mistænkt for at have supporteret Provenzano. Det er Calogero og Giuseppe Lo Bue – far og søn – og Bernardo Riina, alle lokale. De mistænkes for at være kurerer for Provenzanos omfattende pizziniforretning og for at bistå ham med at holde

sig skjult. Giuseppe er 36 år og repræsentant for et støvsugerfirma hvor også Provenzanos ældste søn Angelo arbejder. Provenzano er hans grandonkel. Giuseppe skulle være den første i vasketøjsstafetten og ham som hentede vasketøjet hos Saveria Palazzolo, Provenzanos hustru. Sidste del af stafetten og overdragelsen af vasketøjet til Provenzano tager den 70årige Riina sig af. Han menes ikke at være i familie med Salvatore Riina, Provenzanos capokollega.

Calogero Lo Bue, 60 år, tilstår at han har ladet sig overtale til at hjælpe en gammel, syg stakkel af humanitære, medmenneskelige årsager. Han tilføjer at han ikke har noget at gøre med mafiosi eller kriminelle. Han er kendt af myndighederne; han har tidligere været anklaget for at tilhøre mafiaen, men er blevet frikendt og de beslaglagte midler overdraget til ham igen. Han fortæller at det er Bernardo Riina som har bedt ham overbringe pakker til den gamle, syge mand, 4-5 gange højest. Han oplyser videre at det er ham selv der har bedt sønnen, Giuseppe, om at hjælpe sig. Det angrrer han nu; ”Dette har været mit livs store fejl”.

Også sønnen, Giuseppe, er fængslet. Han er gift med en niece af Provenzano og det er derfor at hans far har bedt ham om at hente pakker hos zio Binnu’s kone. ”Jeg bragte dem til det sted som Bernardo Riina havde udpeget og hvorfra en anden hentede dem for at bringe dem til fåreholderhuset. Jeg ved ikke andet. Jeg har ikke noget med mafiaen at gøre. Jeg har aldrig set hvad der er i pakkerne. Man har fortalt at det er tøj og proviant. Jeg ville kun hjælpe en gammel mand”.

Myndighederne mistænker alle tre for at være medlem af mafiaen og for at have været langt mere aktive som kurerer end de giver udtryk for.

Gamle Bernardo Riina er også fra Corleone og for 5 år siden dukkede han op i et brev som Provenzanos søn Angelo havde skrevet til sin far. Riinas navn var kodet med numeriske tegn: ”Jeg køber jord. Jeg har været lidt ulydig i denne sag ved under helligdagene at lade mig se sammen med den involverede person 512151522 191212154. Vi blev der, så man kunne se os.” Navnet bag koden dukker frem hvis man sætter A lig med 4, B lig med 5, I lig med 12, N lig med 15, U lig med 22 og så fremdeles indtil man har ”Binnu Riina”, fåreavler Bernardo Riina.

Brevet er dateret til januar 2001 og 5 år senere er Riina igen en central person for Provenzano, som er presset tilbage til Corleone af myndighedernes intensiverede jagt på ham. Bolværkerne omkring ham vakler og tilbage er kun hjemegnens ultimativt trofaste støtter.

Øgenavnene som hæftes på Provenzano er ofte fantasifulde, undertiden det modsatte. Den ubestridte mafiaboss, manden uden ansigt, det hemmelige livs akrobat, fantomet fra Corleone, traktorbenny, *u’ tratturi*. Det sidste refererer til hans herkomst og tidlige karriere i mafiamiljøet og er ikke overdrevent fantasifuldt, men snarere et præcist signalement om at her er en mand som kører grundigt gennem forhindringerne, rambukker, bulldoser sig vej, vil vi nok sige. Men hvordan er han, hvordan ser han ud? Hvordan han er, forsøger vi at portrættere her og hvordan han ser ud, ved vi nu. Pressefotos og tvbilleder viser en lille, tæt, firskåren, hvidhåret pensionist fra landet, en rødmosset bondelookalike. Før havde man kun et foto fra 17. september 1958. For alle de mellemliggende år har man kun haft beskrivelser fra folk som har mødt ham, senest af politiets meddelere. Deres hukkommelse har dannet grundlag for en ny identikit frigivet for få måneder siden.

Hovedleverandør af brugbare indtryk har været Antonino Giuffrè, *manuzza*, ”hånden”, men også Mario Cusimano, omtalt som en lille fisk, pågrebet sammen med flere andre under den store politiaktion 25. januar 2005, har kunnet fortælle. Giuffrè har ført efterforskerne på sporet af geometrikeren Pino Lipari, som tog sig af corleonesernes pengesager og Lipari har leveret oplysninger som har sat politiet i stand til at rette en storstilet aktion mod den logistik som omgav Provenzanos skjulesteder i januar 2005. Helt uden ekstern hjælp har politiet altså ikke været, jævnfør Carusos bemærkning om at ingen har forrådt Provenzano. Politiet har haft betydningsfulde informanter og både Giuffrè og Cusimano ses uden tvivl i miljøet som forrædere.

Andrea Camilleri forfatter til krimierne om kriminalbetjent Montalbano bliver som formodet ekspert spurgt om den tilsyneladende modsætning mellem billedet af den milliardomsættende, globale mafia og det nødtvungne munkelignende spartanske liv Provenzano har levet. Begge billeder kan vel ikke være lige rigtige. Spørgsmålet er nok hvad billederne viser, hvordan man udlægger deres indhold. For i virkeligheden er de, mafiosierne, meget moderne, når de drejer sig om forretningsstrategi, om organiseringen af stemmer ved politiske valg, om at udvælge de rette personer til at løse de svære opgaver. Når de tvinges til holde sig skjult, vil deres enkle, bondske levemåde være et resultat af den tvang de underkastes, ikke fordi de foretrækker det. Det er ikke et etisk valg men omstændighedernes tvang der gør at de undertiden må leve uden bekvemmeligheder. ”Når disse mennesker arresteres er det fordi netværket af beskyttelse, som udgøres af politikere, forretningsfolk, ulastelige og mennesker uden for mistanke, går i opløsning. Og det sker i det øjeblik bossen har mindre magt. Nuvel, hvis det er sandt som det siges i det italienske mundheld ”når paven dør, gør man bare en ny”, tror jeg at indenfor mafiaen gør man en ny pave i det øjeblik den gamle pave bliver syg. Man afventer ikke at han dør, og derfor mener jeg at udtrykket ”at vi har halshugget mafiaen” er forhastet. Med denne store arrestation rettes vores personlige glæde mod retsmedsmændene og ordensstyrkerne, men i virkeligheden mener jeg at pågribelsen af Provenzano kun er et udtryk for at vi begraver den gamle pave (...) Fem bibler, hvoraf de fire uopskåret og en meget benyttet, tre krucifikser om halsen, rosenkrans, helgenbilleder, fader Pio. Og ikke en ”pizzini”, hvor Guds navn ikke er nævnt. Man kan undre sig over at mafiosierne kan være så religiøse, men det er nødvendigt at forsøge at forstå at ofte antager religionen hos sicilianerne en særlig foruroligende form

for overtro (...) At tro at de forretninger som en multinational mafia laver, er disse få entrepriser som ledes af Provenzano, er det samme som at man ikke har forstået betydningen af mafiaen. Den virkelige mafia i dag kan have ændret aspekt og have forladt ritualerne om at tilhøre en bestemt familie, indvielse, helgenbillede og blod. I dag, tror jeg, at mafiaen på internettet og at capoerne ikke kender hinanden, men at de deler det samme passord”.

Cusimano fortæller efterforskerne om en bilrejse med Provenzano fra Sicilien til Marseilles i Frankrig i forsommeren 2003, hvor han under falsk navn, Gaspare Troia, skulle gennemgå en hospitalsbehandling og opereres for en prostatalidelse. Dette bekræftes af den privatklinik i Marseilles hvor Provenzano er blevet opereret. Kort efter vil avisrygter vide at Gaspare Troia skal have søgt at få det regionale sygesikringsvæsen på Sicilien til at refundere udgifterne. Hvad er rygtes pointe? At man skal forarges over at Provenzano ikke selv har betalt de fulde hospitalsudgifter? At man skal forarges over at sygesikringen evt. har udbetalt refusion til en eftersøgt syg mafioso? At sygesikringen er ineffektiv eller medskyldig? Man må formode at en fængslet Provenzano i videst muligt omfang bliver kureret for sine sygdomme på det offentliges regning, eller? Få dage senere oplyses, at en undersøgelse viser at der ikke er søgt om eller udbetalt refusion til nogen Troia eller Provenzano.

Alfredo Mauro, restaurandør af ”Don Corleone”, 128 rue Sainte den eneste sicilianske restaurant i Marseilles, har set tv og genkender Bernardo Provenzano som den ældre gråhårede mand der sammen med 3 yngre mænd frekventerede etablissementet i foråret eller forsommeren 2003 for at få noget at spise. Det kniber med at huske detaljer fra det celebre besøg, f.eks. er han helt blank når han prøver at huske menuen gæsterne satte til livs, men det kunne have været caponata, rigatoni alle melanzane, involtini. Det er det man serverer her. Men han kan huske at selskabet sad ved det andet bord til højre for indgangen og den ældre bebrillede herres afskedsord: ”Jeg er glad for at kunne spise traditionelle sicilianske specialiteter. I dag er det vanskeligt selv på oprindelsesstedet at få dem så autentiske”.

Tilbage til 11. april på Montagna dei cavalli, hestenes bjerg, 2 km uden for Corleone. Det er en formiddag i stærke farver, græsset har spinatfarve med gule forårsblomster, himlen blå, blå, blå. Frugttræer blomstrer hvidt med lidt lyserødt. Der ligger det lille kompleks omgivet af spredte pinjetræer, med staldbygninger, lade med tagbue som en lille sportshal, folde, mødding og en lille beboelse beklædt med betonpuds. Hovedpersonen har allerede forladt området, tilbage er et utal af politibiler, vagter og teknikere. Om få timer og i løbet af natten vil han blive overført i helikopter til det mega-sikre fængsel Vocabolo Sabbione i Terni på fastlandet.

Et ugemagasin forsøger sig med en ny vinkel, og guderne skal vide at mange vinkler har været forsøgt. Vi er med, sidder ved siden af Provenzano i en af politiets helikoptere i lufrummet over Rom lidt før solnedgang den 11. april. Det er en times tid siden man forlod Palermo. *Zu Binu* kigger optaget ud over byen, over Montecitorio, parlamentsslottet, Palazzo Chigi og trikoloren som vejer fra Quirinale. Pludselig drejer piloten maskinen mod vest og svæver i en bue lige hen over Peterskirken og Vatikanet. Provenzano læner sig frem for bedre at se, markerer tre gange korsets tegn og dropper i tankerne sine 5-6 ubrugte bibler med dynamitstænger lige ned i pavens sovekammer. Det skulle lige prøves. Så folder han hænderne og beder i tavshed. Kort efter lander helikopteren på gårdspladsen i Terni-fængselet. Udsigten horisonten rundt har helt skiftet karakter fra hvad han kender.

Først en god uges tid senere, torsdag den 20. april, finder den første egentlige afhøring af Provenzano sted i fængslet i Terni. Provenzano ønsker ikke at svare på spørgsmål ud over dem som har karakter af at han bekræfter, hvem han er, og dem som vedrører anklagerne mod ham. Otte minutter varer afhøringen, hvori deltager retsmedsmændene Pignatone, Sabella, Prestipino og vicepolitimester Cortese fra Sco, kriminalpolitiets specialstyrke. Provenzano erklærer at han er uformuende og at han kun har gået i underskolen. På spørgsmålet om han er gift med Saveria Benedetta Palazzo-

lo, svarer han: "I mit hjerte, ja". Det tager man som en bekræftelse på at hun og han ikke er lovformeligt viet. I fængslet er han blevet helbredsundersøgt og hans helbred har det godt, omstændighederne taget i betragtning. Ved mødet præsenterer embedsmændene Provenzano for en regning for ubetalte retsomkostninger på 276.000 €. Efterfølgende holder Provenzano en times møde med sin advokat.

Læserbrev af Lazzaro Saline (CdS 22.4.2006) kommenterer Provenzanos ønske om at få sin beslaglagte bibel udleveret. *Han refererer at efterforskerne har beslaglagt Provenzanos bibel da eksemplaret ikke alene indeholder "Guds ord" men også Provenzanos noter. Saline mener at man skal fotokopiere Provenzanos bibel og udlevere ham originalen. Staten bør ikke frygte en mafioso der læser biblen og han vil opdage at eventuelt kodede tilføjelser om kriminelle forhold ikke vil hjælpe ham stort under de nuværende omstændigheder.*

Sidste gang der var kontakt mellem myndighederne og Provenzano var 9. maj 1963, hvor han stillede til kontrol på carabinieri-kasernen i Corleone. Da carabinieri den 18. september samme år begæ-

rede ham anholdt for medvirken i nedskydning af 3 navarrianere, var han væk. Hermed indledtes de 43 år på flugt. Flere gange mener man at være lige i hælene på ham, men han har held til at undvige, senest 2005, hvor han undslipper en stort anlagt razzia.

Tilbage til start som så mange gange før. Politiet genoptager overvågningen af hustruens store villa i Corleone, i kvarteret Punzonotto i byens udkant. Foruden den 65 årige Benedetta Saveria Palazzo bor her deres børn, Angelo, der er 31 og Francesco Paolo, som er 24. Tre måneder før pågribelsen af Provenzano bemærker politiet at en støvsugersælgerkollega til Angelo, Giuseppe Lo Bue, kommer ud af villaen en eftermiddag. I hånden bærer en han blå affaldssæk. Dette gentager sig hver tiende dag og hver gang med en blå affaldssæk, som han tager med i sin Audi 4 stationcar. "Gentagelser af handlinger sandsynliggør at der findes en fast aftale, en regel", tænker politiet. Overvågningen af Lo Bue udvides og snart kan man rekonstruere et udvidet kurermønster med tre forskellige chauffører og biler involveret, men i forskellige kombinationer og ruter. Det er Giuseppe Lo Bue, Calogero Lo Bue og Bernardo Riina. Efterforskerne ved, at Provenzanos kurerer er meget betroede og kun i få tilfælde kender de hinandens opgaver, hvad de heller ikke behøver, da de oftest er direkte budbringere mellem afsender og den endelige modtager, også når det drejer sig om afstande på flere hundrede km. Om Bernardo Riina ved man at han de senere år har været aktiv i den lokale antimafiabevægelse og viceformand for Cooperativa Antimafia di Corleone.

Overvågningen udvides igen. Man forsøger at tage et såkaldt termokamera i brug som kan afsløre tilstedeværelse af personer gennem deres kropstemperatur, men det mislykkes. Man skal forholdsvis tæt på det, man vil fotografere og det er ikke muligt takket være de lokale hundes gøen. Dernæst forsøger man at fjerne sig og at fotografere på en afstand af mindst 8 km, med et stort teleskop, en

stjernebikkert, placeret i et skovområde ved Casale. Når man ønsker at flytte den, sker det om natten mellem klokken 2 og 3, når området sover. Der er ingen andre der er orienteret, heller ikke forstvæsenet, man stoler ikke på nogen. Teleskopet følger dagliglivet i Corleone i almindelighed og Lo Bue's og Riina's i særdeleshed. Lo Bue tager til Riina's hus i bunden af dalen og Riina tager af sted i sin Golf til Montagna dei cavalli, men træerne skygger for teleskopet. Det er nødvendigt at fotografere fra den anden side, fra højdedragene, de gamle nøgne bjerge 180 grader modsat, hvor

man er nu. Den 4. april er et radiostyret telekamera på plads. I den følgende uge er der forskellige sikre tegne på at nogen bor fast på fårestationen og at det ikke er hyrden selv. Det er nødvendigt at skifte batterier hver nat. Man følger også med i hvad der sker i og omkring hustruens hus og benytter noget, der upræcist omtales som "microspie", sandsynligvis sensorer til rumaflytning og sensitiv fjernovervågning.

I et rum der støder op til det lille gårdmejeri på fårestationen, finder politiet valgpropaganda til parlamentsvalget den 9.-10. april. Det er løbesedler der opfordrer til at genvælge Salvatore Cuffaro præsident for den Sicilianske Region og kandidat til Senatet for UDC, Unione dei Democratici Cristiani e Democratici di Centro. Der er også valgpropaganda for Nicolò Nicolosi, Corleones borgmester, kandidat for listen "Patto per la Sicilia". Cuffaro er under mistanke om at pleje forbindelser med Cosa Nostra, og efterforskerne har meddelt ham at man har indledte en forundersøgelse. Han afviser selvfølgelig at pleje forbindelser med mafiaen og går så langt som til at sige at "mafiaen er noget møg". En stor valgplakat nøjes ikke med at citere ham, og tilføjer på siciliansk "...men Totó Cuffaro har ingen nosser". Tv-billeder af valgmaterialet sendes, og det tilføjes at materialet ikke er fundet i de rum som blev benyttet af Provenzano men af fåreholderen, hyrden Giovanni Marino.

Det er den 12. april, dagen efter pågribelsen, og en journalist på Corriere della Sera kan skrive som om han har set sig omkring indenfor på Provenzanos skjulested. Det har han måske også, tilsyneladende kan journalister bare dalre rundt i fårestationkomplekset og flytte rundt på genstande så de egner sig til pressefotos og filmindslag. Det kan også være at politiet har fortalt ham så levende om hvad der ligger i Provenzanos pizzini-arkiv, at det virker som om han selv har set papirlapperne med de maskinskrevne beskeder. På mange af dem står der ikke navne men numre, har han set. På en står der "nummer 5", på en anden "nummer 25". Men det er ikke nogen nyhed, det har man vidst også før man fandt sedlerne hos Provenzano. Man har ment at nummer 5 stod for "Ciccio" Pastoia som begik selvmord i fængslet i 2005, men nummer 5 fortsætter tilsyneladende med at optræde spillevende. Tog man fejl eller er der en ny nummer 5? Nummer 1 menes at være Provenzano selv. Der er mange små, små sedler med tæt, tæt skrift, sammenfoldede eller bundtede. Der er også breve, bl. a. fra hustruen Benedetta Saveria. Han har brugt dagene til at læse og til at skrive. Han skriver et noget specielt italiensk, præget af talemåder og dialekt med indbyggede koder og særlige vendinger, men normalt tilstrækkeligt klart til at folkene i Cosa Nostra har forstået beskederne. Fastlandsaviserne korsrer sig over hans grammatiske færdigheder, godt nok må de indrømme at han ikke er decideret analfabet, men pizzinierne er fyldt med sproglige fejl.

Kan man fra fåreholderkomplekset og pizzinierne afdække strukturer som giver indblik i hvordan et Cosa Nostra under ledelse af Provenzano er sammensat og hvordan kommunikationen kører i systemet. Hans kommunikationsaktivitet og hans forretningsstrategi må, forudsat at han har den samlende og styrende funktion som man tiltror ham, kunne aflæses af de mange data som teksterne indeholder. På den anden side: hvad er det for et Cosa Nostra hvis capo tilbringer sine gamle dage med en ussel, nedværdigende levevis. Som et læserbrev (CdS 14. april) fra Tommaso Benevento lyder: *"Efter at have set billederne fra rønnen hvor Provenzano blev pågrebet, kom jeg i tvivl: Har han ladet sig fange for at nyde statens gæstfrihed i fædrelandets fængsler, træt af at befinde sig midt i skidtet efter 43 års besvær?"*

Hvad mener man i Corleone? De fleste mener ikke noget, de vil fortælle om. De svinger sikkert mellem at være ligeglade og godt tilfredse med pågribelsen af Provenzano, men de siger ikke noget

fordi de ved, det kan medføre omkostninger. Her udrydder man hele familier. Det er et behersket antal af de lokale, der tager turen ud til fårholderhuset for at bese højborgen. Det er mest turister som har set filmen Don Corleone og som gerne vil se fortsættelsen.

Da Salvatore Riina blev pågrebet i 1993 gik de unge i masseoptog i Corleone; denne gang har der ikke været noget initiativ, måske fordi man i dag ikke har den voldeligt, spændte politiske situation som Riinas terrorstrategi medførte. De sidste 10 års forretningsstrategi i Cosa Nostra er mindre spektakulær og påkalder sig mindre opmærksom. I Corleone er der oprettet landbrugs- og produktionskooperativer på konfiskeret, tidligere mafiaejet jord og ejendom. På en af dem, Placido Rizzotto – opkaldt efter den fagforeningsmand Liggio myrdede i 1948 – siger lederen at mafiaen forsøger at intimidere de ny kooperativer og at den øver hærværk mod kooperativernes dyr og vinstokke. Byen Corleone besøges årligt af turister der vil se Godfathers by. Fra USA alene kommer 4000 for at se mafiaens hovedstad, men det er den officielle politiske antimafiapolitik der præger bybilledet og som har haft travlt med at omdøbe piazzaer og gader. Ud over piazza Falcone og Borsellino, piazza Vittime della Mafia, via Piersanti Mattarella, idrætsplass Pio La Torre og flere endnu, foreslår den regerende borgmester Nicolò Nicolosi at man døber en gade ”11. april-gaden” og at man netop den dag afholder en fest for corleonesernes befrielse.

En Provenzano pizzini opsnappet 1994: ”Jeg ber dig være rolig og retskaffen, korrekt og konsekvent, vide at udnytte erfaringen med at udholde lidelse, mistro ikke alt hvad de fortæller dig, men søg altid sandheden før du taler og husk at det aldrig er nok kun at have et enkelt bevis hvis man vil gå imod et argument. For at være sikker i sin argumentation skal man have tre beviser og være korrekt og konsekvent”.

Faderlig, unødigt faderligt formanende forekommer tonen, men man må tage i betragtning at formaning er produceret i 1994, året efter at Riina er blevet arresteret og Provenzano skal dreje organisationen væk fra den ekspressive voldsstrategi. De fleste er vant til Riinas måde og skal sikkert tales og geares ned.

Under Riina og Provenzano er der faste procentafkast ved offentlige entrepriser og anlægsarbejder: 2% fordeles til de involverede politikere, 2% går til Cosa Nostra (udstyr, advokathjælp, hjælp til indsatte og deres familie), 2% til involverede pengeinstitutter og kontrolorganer, 0,8% ledelsen i Cosa Nostra – personlig bonus. Da Provenzano bliver alene i ledelsen afstår han fra de 0,8% i kommission og klarer sig med sine egne forretninger. Det styrker også hans position som den kom-

promissøgende og mæglende blandt de lokale capi. En ny forretningsstrategi? Hvad indebærer det? Det er ensbetydende med minimering af voldsudøvelse og infiltration af politiske og økonomiske netværk. En nylig afhoppet mafioso, Francesco Campanella, fortæller at det er Provenzanos forretningsstrategi at drive forretning direkte i stedet for at afpresse virksomhederne. I stedet for at intervenere og sørge for at bestemte associerede personer får del i de offentlige entrepriser, kan man selv tage opgaverne og udføre arbejdet. I tråd med disse overvejelser planlægger mafiafamilien i Villabate at stå for opførelse af et indkøbscenter. En anden mafiafamilie ønsker at opføre et tilsvarende center ved Bagheria og Provenzano får til opgave at mægle mellem de to interesser. Provenzano har påtaget sig en ny rolle, men tiden er ved at være knap. Har han fortsat tilstrækkelig styrke til at få de andre til at lytte og lyde og lokale myndighedspersoner og administratorer på alle niveauer til at understøtte og beskytte sig år efter år? Mere end en gang har efterforskere og politimænd, at nu var fælden sat for Provenzano, blot for at opdage at han allerede var advaret.

Det fremgår af en rapport fra Sco, Servizio centrale operativo, en afdeling af det statslige kriminalpoliti, Polizia di Stato, at korpsets agenter har brugt 42 dage, siden begyndelsen af marts måned, til at lokalisere det netværk af kurerer, postbude, der afleverer beskeder til og fra Provenzano. Under sporings- og aflytningsarbejdet har politiet opsnappet telefonsamtaler som tyder på en strid blandt slægtninge i Provenzanofamilien. Saveria Palazzolo og hendes to sønner strider med en anden slægtning, en bror til Bernardo, om økonomiske spørgsmål siden juni 2005. Provenzano har i striden indtaget rollen som den lidt tilbageslættede, hvad han jo af gode grunde også er, uden at give køb på sine og den nærmeste families interesser.

Der kommer stadig flere detaljer om vasketøjsstafetten som fører politiet frem til Provenzanos tilholdssted. Vasketøjet viser sig at være en plasticpose med underbukser, trøjer og sokker som Provenzanos hustru har gjort klar søndag d. 9. april. Politiet opdager posen som er stillet ved døren til det grå stenhus hvor familien har boet siden 1992. Posen flyttes et par gange i løbet af søndagen og endnu 500-600m om mandagen af forskellige kurerer, stadig mere betrodte, formoder man, efterhånden som den nærmer sig bestemmelsesstedet. Flere gange mister politiet sporet, men genfinder posen takket være overvågningskameraer som Sco har placeret og hvorfra billedernes transmitteres til Palermo.

Der er endnu ingen der har opdaget batteriskiftet ved nattetid som udføres af forklædte politiagenter: "Det er ikke let at iagttage i Corleone uden selv at blive set", siger chef i Sco, Renato Gualtieri. Han fortæller videre at da man i løbet af søndagen igen havde mistet følingen med vasketøjsposen, lagde man mærke til en mærkelig aktivitet på Montagna dei Cavalli: ejeren af bondehuset, fårehyrde Giovanni Marino, kravlede op på taget af det man anså for et ubeboet bondehus for at fastgøre en ny tv-antenne. Måske ville nogen følge med i valgkampens slutspurt. To dage senere, tirsdag d. 11. april klokken 8.38, opfangede det elektroniske kamera en hånd strakt ud af døren. Hånden greb en skål fyldt til randen med frisk ricotta som blev rakt frem af fårehyrden Giovanni Marino. For politiet var dette et tegn på at her boede en person på "fuldpension". At denne person kunne være Provenzano blev sandsynliggjort da vasketøjsposen, indfanget af telekameraet, dukkede op to timer senere ved Marino's bondehus. Efter 3 dage, efter at have tilbagelagt et ukendt antal km, efter at have skiftet hænder nogle gange, dukkede posen op i hænderne på Bernardo Riina ved bondehuset. Klokken var 10.30. Efter 37 minutters overvejelser hos politiet om hvorvidt vasketøjet havde fundet sin endelige destination eller om den bare stod til transit til endnu en runde, kom ordren: "Ryk ind". Provenzano overgav sig efter et resigneret forsøg på at lukke døren for politiet. På bordet stod posen med det rene vasketøj og en hilsen: "Hvis vi får at vide at du bliver her, sender vi dig mere".

Det er ikke så sikkert som aviserne mener, at Provenzano allerede forbereder at flytte til et andet sted. Fødevarer er der rigeligt af, fryseren fuld med kød, brød og andet. 10.000 euro gemt mellem undertøjet kunne måske opfattes som flugtberedskab, men i boligen finder man de mange breve og pizzini, ordnet på skrivebordet eller rullet sammen andre steder. Det forekommer ret uforsigtigt af

en Provenzano som er forsigtigheden selv, hvis han regner med at faren truer. Ofte skriver Provenzano først sin besked med blyant, det man i gamle dage kaldte en kladde, og derefter renskriver han på maskinen.

I boligen ligger der også breve som Provenzano muligvis ikke har nået at svare på. I et af dem bliver han bedt om oplysning om, hvem brevskriveren skal skaffe stemmer til ved de politiske valg: ”Hvis der er én bestemt, så lad mig det vide”. Dette brev tilskrives senere Lo Piccolo, en af de formodede ny, stærke capi, som protegeres af Provenzano. Sætningen er den sidste i et brev hvor der også spørges om mafiaforretninger. Blandt papirerne findes også noget der ligner økonomiske opgørelser og lapper om overførte beløb: ”Jeg sender 5000 for T’s arbejde”. Politiet leder efter en nøgle, en ”dekoder” til at afkode og tyde numre og initialer i disse og tidligere beslaglagte breve og meddelelser. Der er også anmodninger fra afsendere i miljøet der beder ham om at gribe ind i sager mellem familierne i og uden for Palermo. ”Dette er bevis på at Provenzano var i fuldt vigør, ikke alene som capo for organisationen men også som balancepunkt, som rådgiver og mægler accepteret af alle”, mener souschef for anklagemyndigheden, Giuseppe Pignatone.

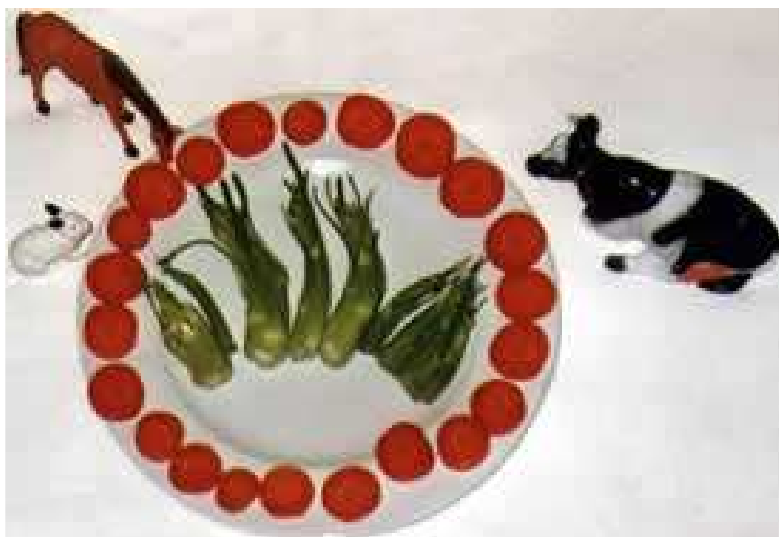
Giovanni Impastato henvender sig i et åbent brev til Provenzanos børn (CdS 20.4.2006). Giovanni Impastato er søn af en afdød mafioso fra Cinisi-mafiaen og bror til Peppino Impastato som blev myrdet af mafiaen 9. maj 1978. Giovanni henvender sig i sin egenskab af selv at være søn af en mafioso. Han skriver: *”Kom frem af skjulets og fortæl at I har en far der er mafioso. Gør som jeg har gjort, hvis I ikke vil fornægte det at være et menneske (...) Vi er alle børn af den samme mafia. Min far tog mig med når han skulle besøge Luciano Liggio for at give ham indsprøjtninger – syg, på flugt og i skjul hos min onkel (...) Kun ved at sige nej til den mafia jeres far er en del af, kan I være statsborgere med alle rettigheder”*.

Provenzanos isolerede opholdssted har ikke forhindret ham i at følge med i samfundsudviklingen. Ud over tv og sønnen Angelos anvisning på hvordan man skal bruge fjernbetjeningen, vidner numre af avisen Giornale di Sicilia og en del avisudklip om at han har været opdateret, ikke mindst om pressens dækning af retssager og politiets aktioner mod mafiaen de seneste år. En lang artikel i tidskriftet Antimafia om afhøringer af den samarbejdende og angrende Antonino Giuffrè har fået den noterede kommentar ”Førerræderi”. Der er ud over den slidte bibel også andet læsestof, bl.a. hvad man i denne sammenhæng må sige er relevant faglitteratur, nemlig ”L’Azione – tecniche di lotta anticrimine” af kaptajn Ultimo, som var en af de ansvarlige for pågribelsen af Salvatore Riina i 1993.

Korrespondancen med hustruen bærer præg af ægteskabelighed, af ting man ville tale om, men nu er tvunget til at meddele sig om i skriftlig form. Han skriver og beder om hun vil lave lidt ovnpasta til ham. ”Mi fate avere un po’ di pasta al forno?” Det bliver man ikke træt af, hvis man selv kan supplere med en frisk cikoriesalat. Hun begynder altid sine breve med ”Carissimo amore mio” og slutter ”Ti voglio sempre bene”. Hun fortæller at en veninde er død, at hun har været til begravelse og at hospitalerne i Palermo er den rene elendighed.

Da Provenzano bliver overrasket af politikommandoen er han i gang med at besvare brevet. Man ved endnu ikke hvor længe mand og kone har boet så tæt på hinanden og alligevel så fjernt. Måske kan det estimeres på elforbrug til lys, fryser, tv, ovn og to termotæpper.

Cikorie. ”Cicoria” har en temmelig fremtrædende plads i mediernes behandling af pågribelsen af Provenzano. Gryden med den dampede cikorie i hans simple bolig har gjort stort indtryk, som af noget ægte oprindeligt italiensk. Mellem to stykker brød, en lækker klapsammen. Eller tilberedt

som man påstår er Provenzanos foretrukne måde: cikorien dampes først og kommes derefter saute- ret på panden med hvidløg og chilipeber. Nu hvor man har svært ved at opretholde påstanden om at gamle mafiosi fra det sicilianske indland er analfabeter kan man i stedet ty til at mafiaens sicilianske rødder ikke fornægter sig i deres traditionelle bondespisevaner, hvortil hører tilberedning og indta- gelse af den allesteds nærværende cikorie. Cikorien er, eller var en af kandidaterne til den nationale grøntsag, rå, kogt, dampet, tilsat olie og hvidløg og den har også uden for det traditionelle bonde- køkken fortsat mange tilhængere. Bitter og billig, tilgængelig for køer og mennesker, mellem græs og ukrudt. En madreserve som den var for millioner af desperate og sultne italienere under 2. ver- denskrig; en madvane man ikke vil slippe som det er tilfældet for de italoamerikanere der i det ma- fiatætte New Jersey (Sopranos) samler cikorien på vejenes og parkeringsområdernes græsklædte side- og midterrabatter, uanset forureningsrisiko. De vil bare have den.

Hvorfor spiste Provenzano cikorien? Fordi han var fattig? Fordi den var let tilgængelig og frisk? Fordi han kunne lide dens bitre smag? Eller for dens mange sunde egenskaber og som universal- middel mod ”dårlig mave” som de forskellige middelhavskulturer har stemt i høje toner de sidste 6000 år. Cikorien stimulerer leveren, er god for indvoldene generelt, rig på vitaminer og mineraler, rensende, vandrivende, afførende, en egenskab som gør at læger fremhæver dens peristaltiske kvali- teter, specielt for mennesker som ikke bevæger sig meget. Eller som er sænket ned i et hul.

Ved det tysk-italiensk topmøde i 1999 i Bari tilbød Massimo D’Alema sin gæst Gerhard Schöder en cikoriepostej med søpindsvin. Cikorie er sikkert også godt mod kvalme.

Fuck cikorie og ricotta. Umberto Santino som er den drivende kraft i det lille ”Centro Siciliano di Documentazione ”Giuseppe Impastato”, et vigtigt antimafiainstitut i Palermo, har fået nok af avi- sernes folkloristiske skrivelser om cikorie, landlighed og om at Provenzano er garant for pax mafio- sa og for moderation. Det er det rene vrøvl, skriver han og peger på Provenzanos mafiakarriere. Hvad skal der ske? Hvad er myndighedernes strategi for at følge op på den glædelige Provenza- noaktion? Hvordan når man frem til dem, der har dækket over hans tilholdssteder?

Mere pizzini. Der siver hele tiden nyt om korrespondancen mellem Provenzano og omverdenen, den lille, med den nære familie og den større, med Cosa Nostra. Fra den nære er et af de sidste bre- ve fra sønnen Francesco Paolo, den yngste, som er vendt hjem fra Tyskland hvor han underviser i italiensk ved et universitet for at fejre påsken. ”Kære far, jeg vil fortælle dig, at jeg er kommet hjem for at fejre påske sammen med familien. Jeg har det godt og jeg ved, at det har du også. Må Gud beskytte dig... Din søn Francesco Paolo”.

Der er en anden ”pizzini” hvoraf det fremgår at Provenzano har haft lægebesøg og lægen har skre- vet: ”Denne kur skal først indledes når feberen er forsvundet”. Det fremgår også at han har fået ord-

net tænderne hos en tandlæge. Beskederne til mafiamedlemmerne er adresseret til et nummer, fra nummer 1 til nummer 164, mens beskeder til andre, læger, forretningsdrivende, entreprenører er angivet med fulde navn eller initialer. ”Jeg sender dig beløbet”, meddeler ”nummer 44” i en pizzini og i konvolutten er der 1.000 €. Ikke meget men en selvfølgelig og nødvendig tribut til regenten. Han har et endnu større arkiv end det man allerede har fundet med beskeder, mener efterforskerne bestemt og de leder efter det på lokaliteterne omkring hans tilholdssted på fårestationen. Det mener de, fordi Provenzano i andre pizzini flere gange har anført ”hukommelsen er mig ikke til så stor hjælp som tidligere”.

Den politiske vinkel. Pressefoto og tv-reportager har vist valgmateriale for den sicilianske regionalpræsident, Salvatore ”Totò” Cuffaro. Der er regionalvalg få uger efter det lige overståede parlamentsvalg og Totò er på valg. Materialet ses liggende ved en køkkenvask i annekset lige ved det lille gårdmejeri. 4 flyveblade drejer det sig om. Sådan har det i hvert fald været fremstillet og selvfølgelig har det ledt tankerne hen på forbindelser mellem mafia og politik og på at mafiaen skaffer stemmer til den kandidat der er i stand til at give modydelser. På at Cuffaro er anløben, hvad han formodentlig også er. Cuffaro har ikke lukket et øje hele natten; igen og igen spørger han sig selv, hvem kan have givet materialet til Provenzano? Klokken 4 om morgenen har han fået nok af den hvileløse spekulation. Mens resten af huset sover, står han op og tænder for en tidlig lokal tv-avis, TGS. I indslaget om Provenzano ser han først en køkkenvask fyldt med forskelligt ragelse men ingen flyveblade, for pludselig i de efterfølgende billeder at se den samme køkkenvask med flyveblade liggende ved siden af. Ydermere er billederne ikke fra Provenzanos tilholdssted, som man først tror, med fra det tilstødende anneks. Cuffaro er nu overbevist om, at der er tale om en intrige for at skade hans politiske karriere. Hvis tryksagerne ikke var der fra starten og en eller anden for at yppe kiv har placeret dem ved vasken og derefter bedt kameramanden om at fotografere, så, så.... Ja, hvad så? Han mangler ord.

Det er stadig vildt tidligt om morgenen da han har tænkt og gennemskuet dette og han er klar til at smide hele det regionale præsidentembedes stab ud af deres respektive senge for at få dem på bene og i gang med at beslaglægge og kontrollere tv-stationens båndkassetter. Det sker. Han er overbevist om at der står en mystisk bagmandX bag intrigen, henvender sig til politimesteren og indkalder til pressekonference klokken 16.

Masser af mennesker i præsidentpaladset, en snes tv-kameraer og lige så mange pressefotografer og journalister. Pludselig hæver en forpustet og røddoret journalist fra Giornale di Sicilia, Francesco Massaro, stemmen og siger: ”Hr. præsident, det var mig der fandt flyvebladene rullet sammen i en skål og jeg lagde dem ved siden af vasken for at de kunne blive fotograferet”. Bladledelsen har på mobiltelefonen sagt at han skal sige sandheden.

Man genser filmen og Massaro forklarer. Cuffaro er lamslået og slået: ”Det fremgår ikke af billederne at det er journalisten som har arrangeret det”, siger han. Andre kan også være lamslåede, men af andre grunde end Cuffaro, han ligger som han har redt. Hvordan er det muligt at journalister eller andre får adgang til dette bygningskompleks hvor kriminalteknikerne fortsat arbejder og kan flytte rundt på genstande for at komponere rigtig gode åstedsbilleder?

Cuffaro vinder valget med 53% af stemmerne. 1.374.000 sicilianere har stemt på ham. Centrumvenstrefløjens modkandidat Rita Borsellino, søster til den myrdede dommer, får knap 42%. Hun har ført en udpræget antimafiakampagne.

Læserbrev fra Klaus Mondrian (CdS 15.4.2006): *"På Raidue i går aftes transmitterede man direkte fra Provenzanos tilholdssted. Frem for alt må man spørge hvordan det kan være muligt at forberede et "set" i en sådan trængsel af mennesker på et sted der er så betydningsfuldt for undersøgelserne. Har de ikke altid fortalt os at et tilholdssted blev forseglet, beslaglagt, overvåget, steriliseret? Her derimod slutter man tv-cirkuset med at være mere "reality" ved at vise den videnskabelige retsundersøgelse ved midnatstid under en romantisk siciliansk måne."*

Kontraster. Hvad skal man mene om den signalforvirring og vantro der breder sig, når en gammel, tilsyneladende meget indflydelsesrig mafioso henslæber en alt andet en magelig tilværelse i et staldkompleks og samtidig en medlem af en organisation som omsætter milliarder og muliggør at andre medlemmer omgiver sig med rigdommens synlige attributter? Den nationale antimafiaanklager Piero Grasso ser ingen uforklarlige kontraster og modsætninger. I et interview til

Corriere della Sera 15. april siger han: "For Bernardo Provenzano lå det at vælge et liv i fattigdom i forlængelse af hans oprindelige liv som fårehyrde og det bedste han kunne gøre under de betingelser hans flugt gav ham. Det var også et eksempel på "mafiaetik" for de andre i organisationen. (...) At vælge fattigdommen er en måde at fortsætte med at være capo, når man er gået under jorden; man ofrer sig for organisationen. Provenzano fordelte penge og fornødenheder til de fængsledes familier. Et eksempel på "mafiaetik" for de andre (...) Jeg ser ingen kontrast. Vi er vant til symbolerne på forbrugersamfundet, på at penge skal tjene til at forbedre vores betingelser, på penge som skal give os alt det, de andre ikke har. Men denne måde at forklare liv og rigdom på korresponderer hverken med Cosa Nostra eller med personen (...) Provenzano gav indtryk af at være capoen som ofrer sig for de andre, som kaptajnen der forlader skibet som sidste mand (...) Det er klart, at der er en forskel mellem de gamle capi og dem fra den unge generation. Hvis man tager en person som Mandalà, kreds capo fra Villabate (anholdt for kort tid siden), har han ikke disse karakteristika som kendetegner "mafiaetik". Han har ikke mere den kvalifikation, som engang var nødvendig for at kunne indtræde i Cosa Nostra og for at kunne optages i den kriminelle elite. Mandalà er en som ifølge vore oplysninger elskede "la bella vita", besøgte kasinoer og måske også tog lidt kokain. En person fuldstændig forskellig fra Provenzano, som stammer fra landbruget (...) Vi har spor som peger på at Provenzano opholdt sig i Tyskland. Da børnene i 1992 vendte tilbage til Corleone var de gode til tysk og han havde en bror som boede i Tyskland. Man kan forestille sig at han i et tidsrum var sammen med familien som ikke manglede noget. Han levede i velstand, havde en villa med svømmebassin, ligesom Totó Riina, eller noget i den retning. Men derefter vendte han tilbage for at skjule sig mellem hyrderne, personer der havde hans tillid og som kendte ham fra han var ung (...) Hyrden med sin flok er den bedste iagttager på landet. Mens flokken græsser ser han ting, forstvær-

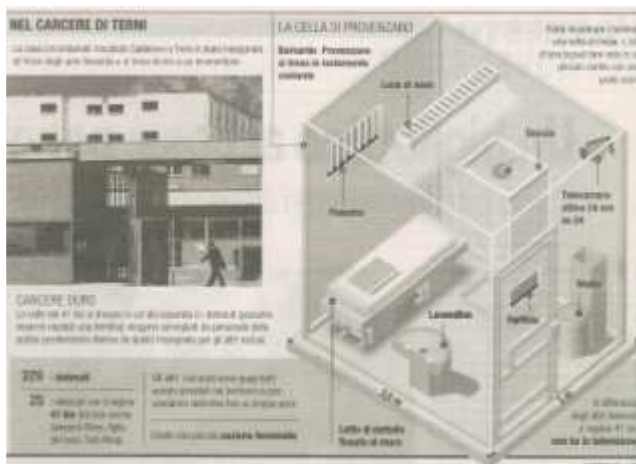
senets maskiner... Med fløjtesignaler kalder hyrderne hinanden og de kan sende besked om at der er en fremmed til stede. Hyrdernes miljø er meget beskyttende (...) Hvis man beregner tid til at skrive og tid til at svare på alle spørgsmålene, havde han en fuld arbejdsdag. Han var metodisk: skrive, svare, holde orden i disse papirlapper som blev afleveret til ham hver uge eller hver anden. Alle praktiske ting blev ikke løst over telefonen men ved hjælp af dette system af skrevne spørgsmål og svar”.

Pietro Grasso, den nationale antimafiaanklager, kan ikke siges at være uden forståelse og respekt for den tilfangetagne capo, selv om han også understreger at Provenzano har meget på samvittigheden. Spørgsmålet er bare, hvilken forståelse han udtrykker, når han lægger hovedvægten på det etiske i offertemaet, i forsagelsen, som måske har en almen appel, men som i hvert fald i den kristne forståelse umiddelbart fremkalder sympati for den offervillige. Det er sandsynligt, at Provenzano har flere hundrede menneskeliv på sin samvittighed ud over dem han er dømt for; han er slet og ret massemorder. I det perspektiv er en af omstændighederne tvungen relativ beskeden livsførelse vel ikke noget stort offer.

Et andet tema i Grassos folkloristiske udlægning er forskellen på dengang og på nu, på de gamle mafiosi og på de unge. De gamle bærer traditionen og offervilligheden, de unge bærer blot ønsket om det rige, vulgære liv som mafiapengene sætter dem i stand til. I Grassos forståelse er traditionen respektabel, mens ikke-traditionen er egoistisk, plat og et udslag af forbrugersamfundet. Fårehyrden overfor play boyen. Den første har på sin vis en respektabel ”mafiaetik”, den anden har kun forbrugersamfundets tomhed buldrende i sit syrede hoved. Bortset fra at udlægningen historisk set er noget vrøvl, må tanken være at ”etik” er bedre end ingen etik. Det er mere respektværdigt at være bærer af etik, end ingen etik at have. Grasso er ude på et skråplan, det skråplan som skaber myter og traditionelle stereotyper, der altid har svækket kampen mod mafiaen.

Man kan også anlægge en anden målestok end den Pietro Grasso anlægger på Provenzanos etiske valg om at optræde som forbillede og rollefigur for miljøets unge mænd. Den anden målestok er mindre floromvunden og mere nøgtern, kynisk og stiller spørgsmålet: Hvilke andre valg havde Provenzano end at opholde sig i en indelukket, beklemt bolig og leve af cikoriesalat og ost? Han havde ikke noget valg, hans levevilkår og sygdom var en elendig nødvendighed. Han var alene, isoleret fra det meste af den beskyttelse han tidligere nød, en efterladt hvis indflydelsesrige venner var blevet mærkbart få. Der var brændt jord omkring ham og der var ikke overladt ham noget valg. Det er ikke realistisk at betragte ham som andet end en gammel mand som man respekterede samtidigt med at man indså at hans tid gik på hæld. Hans ny forretningsstrategi for mafiaen i midten af 90’erne er måske også mere en mulig nødvendighed end et egentlig valg mellem alternativer.

Provenzano vil have sin gamle bibel igen, den med de understregede skriftsteder og hans egne kommentarer, men det får han ikke. Den indgår som tidligere omtalt i efterforskningen. Måske indeholder den nøglen til at afkode korrespondancen på papirlapperne. Han får heller ikke tilladelse til at tale med fængselspræsten i Terni og man lader ham forstå at det at bede til gud eller jomfruen godt kan ske efter selvbetjeningsprincippet, når man er isolationsfængslet. Hans første offentlige optræden finder sted i maj, hvor han vil være til stede virtuelt via videokonference ved en retssag hvor man behandler mordsager i forbindelse med 80’ernes mafiakrig. Han skal ikke bevæge sig mange meter, da hans isolationscelle ligger lige op til rummet med videoudstyret.

Der er 350 indsatte i specialfængslet Terni, 4 psykologer og læger, 1 psykiater, 30 i den administrative afdeling og 200 betjente. Provenzanos celle ligger i det særlige sikkerhedsafsnit, som har to isolationsceller, den anden er pt. tom. Der er videoovervågning uden ophør, måltiderne som hverken er cikorie eller ricotta, tilberedes specielt til fangen. Fængselsdirektør Dell'Aira har forsøgt at slå et hul i indsatte Provenzanos tavshed. "Ønsker De en bog, hr. Provenzano?" "Nej, tak, jeg er analfabet". "Vil De have en cappuccino? Et glas te?". "Nej, tak, jeg kan ikke lide te og jeg tror at mælken måske gør mig dårlig".

Cellen er 3 gange 3 meter. Der er en seng, et bord, en stol, et skab, et wc og et armeret tv. Provenzano ser tilsyneladende ikke tv som hjemme i fåreholderhuset. Han er en time i frisk luft, som egentlig blot er noget man trækker i en lidt større celle uden loft. Han hilser alle betjentene med et evindeligt: "Gud velsigne jer" og til fængselsdirektøren gentager han "Jeg takker Gud for det han giver mig".

For at bryde isen fortæller fængselsdirektør Dell'Aria om sine besøg på Sicilien, at han har badet ved Messina og at han har set domkirken ved Monreale. Men Provenzano har været tavs og uden at hans mimik har afsløret hvad han mener om Dell'Aria's utidigt påtrængende snakkeri. Da Dell'Aria gør tegn til at ville gå, siger Provenzano "Velsignet påske".

Den 18. april mødes efterforskerne i anklagemyndigheden i Palermo under ledelse af Giuseppe Pignatone for at drøfte status på de tekniske undersøgelser som gennemføres af Ert, Esperti ricerca tracce. Man skal drøfte fåreholderhus og stalde og ting fundet på tilholdsstedet, pizzini og meget andet, bl.a. 2 pistoler nedgravet under en dyngeste. Pignatone antyder at papirlapperne kan vise sig at være en skattekasse af informationer om aktiviteten i Cosa Nostras top og toppens forbindelser til det civile samfund, til entreprenører, læger, til ansatte i kommunernes tekniske forvaltninger, regionalt ansatte og politikere og til de "uniformerede korps". Hele Provenzanos spartanske livsførelse, hans alder som peger mere på en pensionisttilværelse end på en aktiv hård kriminel levevis, og hans tilsyneladende fattigdom lægger måske mere op til at mene at man her står overfor resterne af en tidligere topmafioso end at mene det modsatte, som efterforskerne uden mindste tvivl gør. Måske har de ret.

En af grundene til deres overbevisning ligger i Provenzanos omfattende skriftlige kommunikation. Ind- og udgående fortrolig korrespondance mellem Provenzano og miljøets capi. Og med Provenzano og personer udenfor miljøet, personer i den offentlige sektor, det politiske liv og i erhvervslivet som har givet ham beskyttelse og dækning. Corleones borgmester Nicolò Nicolosi mener derimod at pågribelsen af Provenzano er det endelige punktum for den gamle mafia. "Det er slut med den gamle garde. Den er der muligvis endnu, men stadig mindre monolitisk, mere udparcelleret og kriminel, lidt ligesom den calabresiske 'ndrangheta. (...) Mafioso her på egnen mangler kompas. Endelig er det at være mafioso blevet en dårlig ting, også i Corleone. Fordi den gamle mafia har lukket døren efter sig."

Bernardo Provenzano og Saveria Palazzolo er ikke viet, hverken i kirke eller på rådhus. Der findes ikke noget bevis for at de er ægtefolk, til trods for at han er fader til hendes to børn. De var samle-vende engang. Spekulationer i Giornale di Sicilia går ud på, at det er sandsynligt at Provenzano vil udnytte lejligheden og få orden på sit liv ved at gifte sig når han nu ikke mere lever under jorden. Det er sådanne totalt afsporende spekulationer som får Umberto Santino til at udbryde "Fuck cico-rie, fuck ricotta, fuck la matrimonia og kom til sagen". Der er et fortilfælde. To år efter sin pågribel-se blev Salvatore Totò Riina og Ninetta Bagarella civilt viede i 1995 i fængslet Ucciardone i Paler-mo. Men det var 20 år efter de var kirkeligt viede.

Blandt de beslaglagte breve og pizzini på Provenzanos tilholdssted er der også henvendelser fra de 2 capi, Matteo Messina Denaro og Salvatore Lo Piccolo,

begge eftersøgt af politiet i mange år og formodet arvtagende kandidater efter Provenzano. I medde-lelserne udtrykker de bekymring over vanskelighederne med at rekruttere nye medlemmer af den rette støbning efter de mange arrestationer i 2004 og 2005. 450 medlemmer og tilknyttede, en hel lille hær, er fængslede eller genstand for nærmere undersøgelser af Palermos anklagemyndighed. De bekymrede henvendelser til Provenzano er holdt i et ærbødigt sprog. Provenzano reorganiserer Cosa Nostra organisationen. "Kommissionen" som bestod af repræsen-tanter fra de enkelte kredse afskaffes og kredsene og provinserne slås sammen, hvor ordningen tid-ligere var at familierne organiseret i kredse og kredsene var organiseret i provinser. Nu sløjfes et niveau. Provenzano garanterer endvidere at de rigere kredse skal afstå indkomster til de fattigere, i

en slags velfærdsrefordeling. Som systemgarant har han forudset at sammenhængskraft snart bliver et plusord på den politiske dagsorden.

Den 19. april holder Pietro Grasso pressekonference i Rom med den udenlandske presse. Han fortæller at han ikke har forventninger om at Provenzano under afhøringer vil afsløre noget som helst og på spørgsmålet om der optræder navne på sicilianske politikere på pizzini beslaglagt hos Provenzano, svarer han, at det gør der ikke. En journalist spørger om hvorfor Provenzanos børn, Angelo og Francesco Paolo, ikke er omfattet af undersøgelserne af faderens mangeårige forsvinden og Grasso svarer at man i følge italiensk lov ikke kan retsforfølge en anklagedes hustru og børn for medvirken.

Der er flere grunde til at Provenzano har kunnet opholde sig længe "under jorden". En af dem er, at han er meget optaget, ja, nærmest besat af farerne ved myndighedernes overvågning gennem telecameraer eller lydregistratorer. Til Nino Giuffrè har han, i forbindelse med at denne skal finde et sted til et mafiamøde, skrevet en pizzini om hvad han skal tage sig i agt for: "Se grundigt efter om der rundt om virksomheden skulle være opsat et eller flere telekameraer, såvel tæt på som længere væk. Se godt efter og tal ikke, hverken på afstand af eller i nærheden af bilerne, heller ikke i huset, tal ikke med høj stemme, heller ikke tæt på huse, hverken ved dem der er i god stand eller faldefærdige. Jeg takker vor Herre Jesus Krist".

Provenzano har formanet medlemmerne til at være gode iagttagere og til at være yderst påpasselige. Igen og igen: "Jeg har meddelt nummer 5 det (menes at være Francesco Pastoia) og nu siger jeg det til jer. Desværre er både jeg og vennerne overbevist om at være kontrolleret og udspioneret af strisserne. Både i bilerne og andre steder har vi fundet mikroregistratorer og satellitcensorer".

Cosa Nostras skriftlighed er et nyt fænomen, hvis konsekvenser må overvejes. Den skrevne og gemte kommunikation lægger et andet kompetencelag ind i organisationen, en måde at skille sig ud, markere sig på som ikke fandtes før. Det er ikke alene spørgsmålet om hvem der kan formulere sig forståeligt på skrift, men også hvem der må gøre det. I en af de arkiverede pizzini stilet til Provenzano optræder et udtryk som man ikke kender, nemlig "la nostra società" ("vores samfund") som tidligere altid har været omtalt som Cosa Nostra. Hvorfor mon denne nuance, som man fornemmer dækker over en yngre generations evne til at vise at den kan sige tingene lige så klart som de gamle kan, hvis det da ikke bare er en lapsus? "Når jeg selv gennemfører en forretning, lægger jeg som det første 2 eller 3 procent til vores samfund ("la nostra società") til side og først derefter min egen fortjeneste". Meningen med denne beskrivelse er at fortælle Provenzano at meddelelsen i modsætning til andre garanterer at organisationen får sine afgifter af de løbende forretninger. Meddelelsen er sandsynligvis fra Giuseppe Falsone en ung capo fra Agrigento, som har en strid gående med capoen fra Trapani, Matteo Messina Denaro. Zio Binu skal forsøge at mægle mellem de to. I andre pizzini optræder ældre mundtlige vendinger som "han er af samme slags" / "han er en af vore" ("è la stessa cosa" / "è uno dei nostri").

Læserbrev fra Roberto Di Felice i CdS: *"Lykønskninger til ordenskorpsene, til retsembedsmændene og til anklager Pietro Grasso for pågribelsen af Provenzano. Til sidstnævnte har jeg en bøn: Fortæl straks hvis der findes navne på de politikere som har dækket over flugten eller også stands for altid snakken om det. Vi har længe nok været de mistænkte og de tilbageskuendes land."*

Drømmen og realiteterne. Ja, realiteterne er at mange af de eftersøgte mafiosi er i en dårlig forfatning og gemmer sig på ydmyge steder så som bondehuse, fåreholderhuse, rønner, stalde, ladebygninger, ja, sågar kælderkonstruktioner og underjordiske celler bygget som skjulesteder med kamouflerede adgangsveje. Det ved man en del om, fordi mange er blevet pågrebet på sådanne skjulesteder. Drømmene er formodentlig for de fleste mafiosi anderledes: villa med svømmepøl, et herresæde med tilligender. Måske noget i retning af det Salvatore Riina lod opføre på sine gamle dage ved

Corleone: Tre etager med forgyldte beslag, et køkken på 100 kvadratmeter, elevator og glasvinduer i taget og svømmepøl, selvfølgelig. Det virker straks mindre udstillende og mere almindeligt, hvis man indretter sig som Provenzanos familie i deres store gamle kasse af en villa i Corleone. Uden for huset parkeret i et hjørne står en Fiat Punto, og foran er en låge uden staffage.

For Michele Greco, kaldet "Paven" som efter en intens eftersøgning blev pågrebet i 1986 var tilværelsens yderligheder også modsætningsfyldte; sporet til et nøgent rum i en ejendom på landet ved Caccamo, et spartansk, isoleret og bibeltæt punktum på et liv i frihed, hvor den modsatte pol var livet på godset Favarella, hyppig vært for dele af det velstående Palermo, for repræsentanter for de offentlige myndigheder, lokale og nationale, for jagtselskaber på godsets tilliggender. Drømmen lader sig kun realisere kort.

En af stereotyperne om mafiaen er at medlemmerne synes rigtig godt om Godfartherfilmen, som på italiensk hedder "Il padrino" og at mange har set filmen flere gange uden at få nok. Man får det indtryk at nogen af medlemmerne i den virkelige Cosa Nostra godt kunne tænke sig at deres hverdag lignede filmens lidt mere. At Bernardo Provenzano også synes godt om filmen tyder fundet på hans skjulested af en blandt flere musikkassetter med filmens soundtrack. Han har haft musik til arbejdet ved skrivemaskinen.

Findes der en Francesco Provenzano? Ja, det gør der uden tvivl. Provenzano er et almindeligt udbredt navn. Præsidenten for Det italienske Røde Kors, CRI, Massimo Barra, har modtaget en mail fra San Josè, Californien. Mailafsenderen underskriver sig som Francesco Provenzano og han skriver at han er blind og påstår at han er fætter til Bernardo: "Jeg er bekymret for min slægtnings skæbne da han er 73 og alvorligt syg. Jeg har set billederne af hans arrestation i TV og nærer frygt for at han kan risikere at dø under retssagen. Jeg elsker ham og ønsker at han skal få det bedre". Francesco Provenzano ønsker at Røde Kors skal tage initiativ til at undersøge fangens helbred og fængselsforhold. Røde Kors beslutter at den vil aflægge Bernardo et besøg. Denne type besøg hos indsatte er noget organisationen udfører overalt som standardrutine.

Ingen har endnu kunnet bekræfte at fætteren i Californien virkelig findes. I de amerikanske telefonbøger findes ingen ved navn Francesco Provenzano i San Josè. Han siger i sin mailkorrespondance at han udvandrede til USA som barn og at han ikke har kontakt til sine sicilianske slægtninge. De forstår ikke engelsk og han forstår ikke italiensk.

Bekymringerne for Provenzanos helbred genfindes også i den italienske presse. Provenzano er syg. Der er kilder der påstår at han lider af sukkersyge. Det er desuden ingen hemmelighed at han er blevet opereret for en prostatalidelse på en privatklinik i Marseilles. Den har de italienske efterforskere fundet frem til og dna-analyser bekræfter det. Det er heller ingen hemmelighed at man har fundet medicin mod prostata og litteratur om lidelsen på skjulestedet på Monte dei cavalli, herunder medicin som tyder på at han gennemgår en medicinsk behandling for at bekæmpe spredning af sygdommen. Konen og børnene skriver til ham og giver udtryk for medfølelse men de er også mildt formanende og gentager at det er vigtigt at følge kurens forskrifter, kontrollere og måle blodværdier, selv om det kan være svært, f.eks. at give sig selv indsprøjtninger. Familien er mobiliseret for at styrke kampen for helbredet. Sønnen Angelo – "il Angolo custode" har hørt at faderen har smerter og spørger om arten af dem. Han sender ham plastre – desværre ikke de Bertelli som faderen foretrækker men nogle der ligner – samt et middel mod betændelse: Kun to poser om dagen for at det ikke skal gå ud over fordøjelsen.

Angelo skal giftes den 12. maj eller rettere sagt skulle, da det er usikkert hvad det hele ender med. Provenzanos kone skriver at de har været til frokost hos forældrene til Angelos tilkomne – "og basta, derefter tog vi hjem". Det lyder noget forbeholdent.

Læserbrev fra Mauro Sartore i Padova (CdS 13.4.2006): *"Den store mafiaboss Provenzano boede i årevis isoleret i en lille og gammel rønne med et værelse, et wc, et køkken og meget lidt andet. Jeg spørger: er dette liv belønningen for at være kriminel? Man kunne tænke sig at den som er i spidsen for denne store kriminelle organisation kunne tillade sig det han ønskede, og i stedet ser vi ham føre en tilværelse som får en indvandret håndlanger til at føle medlidenhed. Jeg tror at hvis man viser denne rønne frem for alle vil det være den bedst mulige offentlige reklame mod organiseret kriminalitet."*